

Vi ser att uppföljningen av utbildningsområdet i staden på sikt bör göras vid två tillfällen: dels i form av uppföljningsrapporten och dels i en kvalitetsredovisning vid ungefär samma tidpunkt som idag. Stadsledningskontoret ska göra en närmare synkronisering av dessa två, så att vi får en jämnare och tydlig uppföljning av utbildningsområdet i staden vid två tillfällen. För den senare rapporteringen ska god tid avsättas på ett beredningsmöte inför sommaren.

Inför nästa år vill vi på ett beredningsmöte i maj få en redovisning av hur arbetet med förbättringsområdena som föreslås av Stadsledningskontoret går.

Vi föreslår kommunstyrelsen mot bakgrund av detta:

- Att Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen på ett beredningsmöte i maj 2012 med en redovisning av hur arbetet med förbättringsområdena går.
- Att i övrigt godkänna kvalitetsredovisning för utbildningsområdet 2010.

Göteborg den 31 augusti 2011
Yrkande (FP) (M) (KD)
Omr 1:2
Kommunstyrelsen 2011-09-07

Yrkande angående Göteborgs stads kvalitetsredovisning för utbildningsområdet 2010

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige föreslås besluta

Att Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen i januari 2012 och redovisa hur arbetet fortskrider med de förbättringsområden som lyfts fram i redovisningen.

Att i övrigt godkänna kvalitetsredovisning för utbildningsområdet 2010

Kvalitetsredovisningen syftar till att fungera som ett underlag för strategisk och långsiktig planering inom utbildningsområdet. Redovisningen innehåller också områden som särskilt behöver följas upp. Vi kan konstatera att på flera områden behövs det fler insatser och reformer för att skapa bättre förutsättningar för att bedriva verksamheten inom stadens utbildningsväsende.

Vi noterar att stimulansmedlen som tillfördes förskolan under hösten 2010, som syftade till att stärka kvalitén och minska barngrupperna, inte har haft någon effekt på verksamheten. Det går inte heller se någon ökad personaltäthet i barngrupperna som stadsdelarna uppgivit. Istället har antalet barn i grupperna ökat jämfört med tidigare år. Det är en oroande utveckling som har lett till att personalen upplever problem i den fysiska miljön och att kvaliteten har försämrats. Vi uppfattar också att frågan om full behovstäckning inom förskolan fortsatt kommer att vara aktuell. Vi välkomnar nu att staden kan komma att åläggas vite i de fall där stadsdelarna inte har lyckats erbjuda en plats inom fyra månader.

Ett annat oroande område är fritidshemverksamheten. Förutsättningarna inom området har under längre tid varit tämligen dåliga och har försämrats under året. I dag finns det 29,7 barn per avdelning, vilket är betydligt högre jämfört med Malmö och Stockholm. Vidare konstateras att tolv skolor har rapporterat in avdelningar med 70 eller fler elever, vilket är fullständigt oacceptabelt. Även andelen högskoleutbildad personal har också minskat.

Kunskapsnivåerna fortsätter att falla inom grundskolan, vilket inte minst betygsstatistik från grundskolan och gymnasieskolan från vårterminen 2011 tydligt visar. Det är en

oroande utveckling som måste brytas. Staden behöver sätta in betydligt fler insatser och kontroller för att tidigt kunna hjälpa de elever som behöver extra stöd och hjälp. Redovisningen innehåller också förslag som kan förbättra måluppfyllelsen, vilket borde spridas vidare inom organisationen.

Vi beklagar och det är otillfredsställande att stadsdelsnämnderna inte inkommer med resultatanalyser till Stadsledningskontoret trots upprepade efterfrågningar. Det är avgörande att det görs en koppling mellan åtgärder och resultat. Inte minst om kommunstyrelsen ska kunna sätta in åtgärder i tid och som ger resultat. Samtidigt välkomnar vi redovisningens förslag om att utveckla stadens elev- och betygsstatistik, vilket vi tidigare har efterfrågat.

Vi efterlyser också bättre rapportering från särskolan, inte minst mot bakgrund av Skolinspektionens omfattande granskningar och den organisationsförändring som genomfördes inom staden 2008.

Vi välkomnar också det fortsatta arbetet med att hitta nya former för fortsatt kvalitetsgranskning och uppföljning av stadens utbildningsverksamhet. Vi skulle i det arbetet också vilja se jämförelser med fristående verksamheter inom samma område inom kommunen. För det är uppenbart att Göteborgs stad har en lång väg att gå på utbildningsområdet. Staden behöver i det arbetet en bättre kommunövergripande uppföljning och analys samt utveckla det systematiska kvalitetsarbetet.

Avslutningsvis kan vi konstatera att den nuvarande resursfördelningsmodellen inte fungerar, vilket blir extra tydligt då majoritetens satsningar på olika områden inte ger någon effekt.



Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2011-08-16
Diarienummer 0222/11
Repronummer 190/11

Avdelningen för Utbildningsfrågor, Barn och unga, Folkhälsa

Ulrica Enderberg, Annika Andersson
Telefon 031-368 03 53, 031-368 04 23
E-post: ulrica.enderberg@stadshuset.goteborg.se
annika.andersson@stadshuset.goteborg.se

Göteborgs Stads kvalitetsredovisning för utbildningsområdet 2010

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen

Göteborgs Stads kvalitetsredovisning för utbildningsområdet 2010 godkänns.

Sammanfattning

Enligt förordning om kvalitetsredovisning (1997:702) inom skolan ska varje skola, förskola och fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i uppföljningen av de nationella målen inom utbildningssektorn. Den kommunövergripande kvalitetsredovisningen skall omfatta samtliga kommunalt drivna skol- och verksamhetsformer.

Göteborgs Stads kommunövergripande kvalitetsredovisning inom utbildningsområdet 2010 grundar sig bland annat på stadens 22 nämnders kvalitetsredovisningar. Verksamheterna har delats upp och presenteras i redovisningen som "egna" skolformer för att tydliggöra och enskilt belysa varje verksamhet. Förutom nämndernas kvalitetsredovisningar bidrar aktuella rapporter, utredningar och statistik från stadskansliet, Skolverket med flera till ett helhetsperspektiv. Under respektive "skolformsrubrik" redovisas verksamhetens förutsättningar, verksamhetsformernas måluppfyllelse, en analys och dessutom beskrivs utvecklingsområden och framtida utmaningar. Områden som *Likabehandling och Normer och värden*, *Rätt till stöd*, *Delaktighet och inflytande* och *Ledarskapet i förskola/skola* har fått eget utrymme i kvalitetsredovisningen. Redovisningen avslutas med en slutdiskussion och förslag till fortsatt arbete.

Kvalitetsredovisningens syfte är att fungera som ett underlag för strategisk och långsiktig planering samt att den ska beskriva och analysera vilka förutsättningar som behöver utvecklas för att stödja verksamheternas utveckling. Redovisningen skall således utgöra ett redskap för det fortsatta utvecklingsarbetet på olika nivåer i den kommunala organisationen. 2010 års kvalitetsredovisning är upprättad i ett femårigt perspektiv från 2006-2010, med ambitionen att kunna se och analysera eventuella trender och/eller se verksamheternas behov av utveckling.

Ekonomiska konsekvenser

Eventuella kommungemensamma insatser finansieras inom ramen för befintliga anslag.

Ulrica Enderberg

Annika Andersson

Stig Sánta

Bilaga:

Göteborgs Stads kvalitetsredovisning för utbildningsområdet 2010.



Göteborgs Stad
Stadsledningskontoret
Avdelningen för Utbildning,
Barn och Unga och Folkhälsa

Kvalitetsredovisning för utbildningsområdet

Göteborgs Stad 2010

1. Innehåll

1. Inledning.....	4
1.1 Ansvar och organisation.....	4
2. Sammanfattning.....	6
3. Vidtagna åtgärder utifrån stadens kvalitetsredovisning 2009.....	9
3.1 Effekter av Lärarlyftet.....	9
3.2 Nämndernas strategier att kompensera barns och elevers olika förutsättningar att nå goda utbildningsresultat.....	9
3.3 Förekomsten av förskolornas och grundskolornas särskilda undervisningsgrupper eller andra särskiljande lösningar för att ge särskilt stöd.....	11
3.4 Information om grundskolan och särskolan mer tillgänglig, för att öka delaktigheten vad gäller skolval i grundskolan.....	12
3.5 Effekterna av verksamhetsidén, validering och ledarutveckling.....	12
3.6 Metoder för att mäta och följa upp verksamheternas jämställdhetsarbete.....	13
3.7 Nämndernas arbete för att motverka trakasserier och annan kränkande behandling,.....	14
3.8 Nämndernas arbete med nyanlända elever samt arbetet med modersmål i förskola.....	14
3.9 Efterfråga måluppfyllelse och kvalitet inom förskola, förskoleklass, fritidshem, den obligatoriska särskolan samt gymnasiesärskolan.....	15
3.10 Fritidshemsverksamhetens organisation avseende gruppstorlekar och bemanning.....	15
4. Normer och värden och Likabehandling.....	16
4.1 Skolverkets utvärdering av metoder mot mobbning.....	17
4.2 Analys och utvecklingsområde.....	18
5. Delaktighet och inflytande.....	19
5.1 Analys och utvecklingsområde.....	19
6. Rätt till särskilt stöd.....	20
6.1 Analys och utvecklingsområde.....	20
7. Den samlade elevhälsan.....	21
7.1 Analys och utvecklingsområde.....	22
8. Ledarskapet i förskola och skola.....	23
8.1 Analys och utvecklingsområde.....	25
9. Pedagogisk omsorg, Öppen förskola samt Öppen fritidsverksamhet.....	26
9.1 Förutsättningar.....	26
9.2 Analys.....	26
10. Förskola.....	27
10.1 Förutsättningar.....	27
10.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv.....	27
10.3 Analys.....	29
10.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar.....	29

11. Fritidshem.....	30
11.1 Förutsättningar	30
11.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv	30
11.3 Analys	31
11.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar	31
12. Förskoleklass	32
12.1 Förutsättningar	32
12.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv	32
12.3 Analys	32
12.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar	32
13. Grundskola	33
13.1 Förutsättningar	33
13.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv	33
13.3 Modersmålsundervisning	36
13.4 Matematik	37
13.5 Analys	37
13.6 Utvecklingsområden och framtida utmaningar	38
14. Obligatoriska särskolan, gymnasiesärskolan samt särvux	39
14.1 Förutsättningar	39
14.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv	41
14.3 Analys	41
14.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar	41
15. Gymnasieskolan	43
15.1 Förutsättningar	43
15.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv	44
15.3 Analys	46
15.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar	46
16. Vuxenutbildning och sfi	48
16.1 Förutsättningar	48
16.2 Sfi -svenska för invandrare	48
16.3 Grundläggande och gymnasial vuxenutbildning.....	50
16.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar	51
17. Sammanfattande slutsatser och förslag till fortsatt arbete	52

1. Inledning

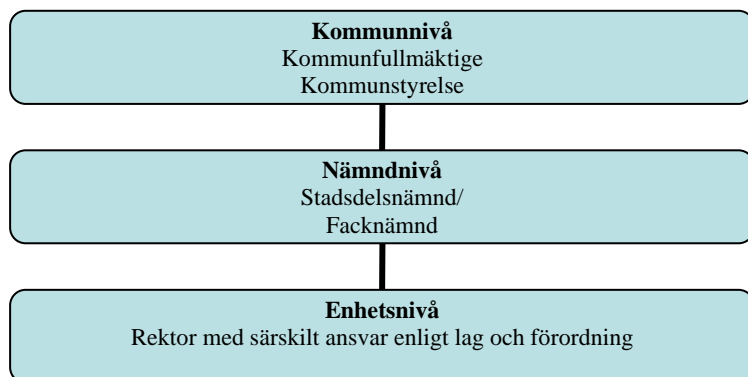
Varje kommun är skyldig att upprätta en kvalitetsredovisning på kommunal nivå för all kommunalt bedriven förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skolverksamhet. För alla skolor med utbildning i de olika skolformerna, så som förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och motsvarande i fristående skolor samt kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för utvecklingsstörda (sär vux) och svenskundervisning för invandrare (sfi) gäller skyldigheten att årligen upprätta en kvalitetsredovisning.

Göteborgs Stads kommunövergripande kvalitetsredovisning inom utbildningsområdet 2010 grundar sig bland annat på nämndernas kvalitetsredovisningar. Verksamheterna har delats upp och presenteras i redovisningen som "egna" skolformer för att tydliggöra och enskilt belysa varje verksamhet. Förutom nämndernas kvalitetsredovisningar bidrar aktuella rapporter, utredningar och statistik från stadsledningskontoret, Skolverket med flera till ett helhetsperspektiv. Under respektive "skolformsrubrik" redovisas verksamhetens förutsättningar, verksamhetsformernas måluppfyllelse, en analys och dessutom beskrivs utvecklingsområden och framtida utmaningar. Områden som *Likabehandling och Normer och värden, Rätt till stöd, Delaktighet och inflytande* och *Ledarskapet i förskola och skola* har fått eget utrymme i kvalitetsredovisningen. Redovisningen avslutas med sammanfattande slutsatser och förslag till fortsatt arbete.

Kvalitetsredovisningens syfte är att fungera som ett underlag för uppföljning samt strategisk och långsiktig planering samt att den ska beskriva och analysera vilka förutsättningar som behöver utvecklas för att stödja verksamheten. Redovisningen ska således utgöra ett redskap för det fortsatta utvecklingsarbetet på olika nivåer i den kommunala organisationen. 2010 års kvalitetsredovisning är upprättad i ett femårigt perspektiv från 2006-2010, med ambitionen att kunna se och analysera eventuella trender och/eller se verksamheternas behov av utveckling.

1.1 Ansvar och organisation

Göteborgs Stad har en decentraliserad organisation där huvudmannaskapet för respektive skolform åligger stadens nämnder. Styrningen sker på tre nivåer:



De nationella målen uttrycks i läroplaner och kursplaner samt i viss mån i skollagen. Målen ska säkerställa att alla barn och elever får tillgång till verksamhet och utbildning på lika villkor och att den är likvärdig sett ur ett nationellt perspektiv. För samtliga verksamhetsformer gäller specifika nationella mål, det är dessa nationella mål som ska belysas i kvalitetsredovisningen på alla nivåer. Utöver den reglering som finns inom utbildningsområdet är även annan lagstiftning styrande, t ex arbetsmiljölagen.

Mål- och resultatstyrningen i Göteborgs Stad bygger på ett delegerat ansvar och regelbunden återkoppling och analys av resultat. Kommunfullmäktige fastställer kommunövergripande mål för hela den kommunala verksamheten och särskilt prioriterade mål. Kommunfullmäktige ger nämnderna ekonomiska förutsättningar genom att fastställa en budget. Nämnden fördelar budgeten mellan sina ansvarsområden så att verksamheten kan bedrivas på ett sådant sätt att målen uppfylls.

Styrningen sker också genom att verksamhetens resultat följs upp i förhållande till de resurser som har satts in och rapporteras till kommunstyrelsen/kommunfullmäktige fyra gånger per år (inklusive årsredovisningen). Det finns också möjlighet till kompletterande rapportering under året vid ekonomiska avvikelser.

Under 2010 genomförde verksamheterna ett intensivt omställningsarbete. Inom stadsdelssektorn var arbetet omfattande då 20 stadsdelar skulle bli 10. Flera skolchefer hade under hösten dubbla uppdrag och sannolikt har det lämnat ett visst avtryck i de redovisningar som lämnats in i samband med årsredovisningen. Några kvalitetsredovisningar är t ex inte nämndbehandlade eftersom ansvarig nämnd hunnit upplösas innan redovisningen var färdigställd. Inom utbildningsnämndens verksamhetsområde genomfördes också en omorganisation vilken trädde i kraft under 2010. Förvaltningen organiserades i fem områden, tre gymnasieområden, gymnasiesärskola/särvux och vuxenutbildning/Yrkeshögskola.

Under 2011 har ett arbete inletts med att hitta nya former för stadens kvalitetsredovisning i och med att det statliga kravet tas bort i skollagen. Mer om detta beskrivs under rubriken *Sammanfattande slutsatser och förslag till fortsatt arbete*.

2. Sammanfattning

Under 2010 genomförde verksamheterna inom stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ett intensivt omställningsarbete. Inom stadsdelssektorn var arbetet omfattande då 20 stadsdelar skulle bli 10. Flera skolchefer hade under hösten dubbla uppdrag som skolchef i den gamla stadsdelen och som sektorschef i den nya stadsdelen. Det kan konstateras att detta i många fall har lämnat ett visst avtryck vad gäller redovisningarnas kvalitet.

I kvalitetsredovisningen för 2009 presenterades nio punkter med områden som den kommunövergripande nivån särskilt borde följa upp. Flera av dessa områden har under året följts upp, men några områden behöver ytterligare granskas. Det gäller exempelvis nämndernas strategier för att kompensera barns och elevers olika förutsättningar att nå goda utbildningsresultat.

Kvalitetsredovisning 2010 för utbildningsområdet i Göteborgs Stad beskriver arbetet med Likabehandling och Normer och värden, Delaktighet och inflytande och Rätt till särskilt stöd. Den samlade elevhälsan beskrivs för första gången under en egen rubrik. Flera viktiga händelser som fick direkt påverkan på elevhälsan skedde under verksamhetsåret 2010. Förutom implementering av den nya skollagen som bland annat innehåller beskrivningar av en samlad elevhälsa, arbetades nya mål- och riktlinjer för den samlade elevhälsan i Göteborgs Stad fram. Avsikten var att ta fram ett nytt styrdokument som omfattade hela elevhälsan och inte enbart skolhälsovården.

Kvalitetsredovisningens rubrik Ledarskapet i förskola och skola har uppmärksammats lite extra med anledning av rapporter som t ex McKinsey och Company's *How the world's most improved school systems keep getting better* och Skolinspektionens rapport *Rektors ledarskap* som publicerades under 2010. Den kommunövergripande nivån föreslås följa upp och djupare analysera vilka förutsättningar som ges ledarskapet inom utbildningsområdet.

I redovisningen konstateras att det under året har tillskapats cirka 1000 platser inom förskolan, varav 75 procent var i kommunal regi. Stadsdelsnämnderna tillfördes under hösten 2010 kommunala stimulansmedel med syftet att öka kvaliteten genom att bland annat minska antalet barn i barngrupperna. Någon effekt av detta går inte att se i Skolverkets statistik. Flera stadsdelsnämnder uppger att man som kvalitetshöjande åtgärd har ökat personaltätheten. I den nationella statistiksammanställningen, per den 15 oktober, hade denna satsning ännu ej fått någon synbar effekt.

Fritidshemsverksamheten uppmärksammades redan föregående år, bland annat på grund av de stora gruppstorlekarna. Utvecklingen för 2010 har inte varit positiv, varken vad gäller inskrivna elever per avdelning eller antal elever per årsarbetare. Flera stadsdelsnämnder beskriver att man har kartlagt fritidshemmets förutsättningar genom att mäta vid vilka tidpunkter flest elever nyttjar verksamheten. Det är inte heller ovanligt att många elever skrivs in på en och samma avdelning, men gruppen delas in i flera smågrupper. Skolverkets definition av en avdelning blir i detta sammanhang ett för trubbigt verktyg.

Stadsdelsnämnderna har stort fokus på grundskolan och måluppfyllelse i form av elevernas slutbetyg i årskurs nio. Vid jämförelse mellan läsåret 2008/09 och 2009/10 kan konstateras stora variationer vad gäller resultat i några av stadsdelarna, den mest positiva utvecklingen står Gunnared, Centrum, Lärjedalen och Biskopsgården för. Sammantaget för Göteborgs Stad visar resultatet att andelen elever med betyg i alla ämnen ökade något. I analysavsnittet för grundskolan beskrivs behörighetsreglerna till gymnasieskolan och de förändringar som införs i skollagen beträffande möjligheten till ett tionde skolår i grundskolan som en viktig strategisk fråga. Verksamheterna behöver tid och stöd i arbetet med de nya reformerna som införs under 2011.

Den obligatoriska särskolan beskrivs summariskt i stadsdelsnämndernas redovisningar. Inom Utbildnings- och Vuxenutbildningsnämndens kvalitetsredovisningar får gymnasiesärskolan och sär vux ett större utrymme. Antalet inskrivna inom den obligatoriska särskolan ökar marginellt, men allt färre elever är individintegrerade i grundskolan. Antalet elever i gymnasiesärskolan är oförändrad jämfört med föregående år, men andelen som går i den egna verksamheten minskar. I redovisningen beskrivs Skolinspektionens granskning av 30 kommuners ansvarstagande vad gäller handläggning och utredning inför beslut om mottagande i särskolan. Alla granskade kommuner fick kritik.

Stadens gymnasieskolor fortsätter att anpassa verksamheten till ett lägre elevtal, men positivt är att flera av skolorna har ett starkt varumärke och ett högt sökandetryck. Till följd av nya behörighetsregler till universitet och högskola har gymnasieskolorna fått en mycket kraftig ökning av elever som läser ett utökat program. Enligt Skolverket har andelen elever som nått högskolebehörighet minskat med tre procentenheter under verksamhetsåret 2010 och i kvalitetsredovisningen från utbildningsnämnden beskrivs en tydlig ökning av elever som inte klarar gymnasieskolan inom en tre års period. Detta är angeläget att arbeta vidare med.

Antal studerande i den kommunala vuxenutbildningen/sfi ökade kraftigt under 2010. Andelen studerande med betyg inom sfi och den kommunala vuxenutbildningen har minskat under året. I redovisningen skriver vuxenutbildningsnämnden att en förklaring till detta kan vara förändringar i studerandegruppen, bland annat konstateras ett ökat antal gäststuderande vilka är mindre benägna att ta ut betyg.

Det fortsatta arbetet med kvalitetsarbetet inom Göteborgs Stad handlar om att hitta nya arbetsformer, eftersom kravet om kvalitetsredovisning slopas i den nya skollagen. Fem områden som den kommunövergripande nivån kommer att arbeta vidare med, dessa är:

- Den kommunövergripande nivån behöver följa upp, analysera och stödja nämndernas fortsatta arbete med det systematiska kvalitetsarbetet inom utbildningsområdet.
- Den kommunövergripande nivån behöver arbeta mer systematiskt med att följa upp nämndernas strategier för att kompensera barn och elevers olika förutsättningar att nå goda utbildningsresultat genom att bland annat,
 - följa upp nämndernas arbete med nyanlända elever samt arbetet med modersmål i förskolan,

- belysa förekomsten av särskilda undervisningsgrupper och andra särskiljande lösningar i stadens verksamheter,
 - följa upp resultatet av 2008 års omorganisering av särskolans verksamhet, då stadsdelsnämnderna tog över produktionsansvaret från SDN Högsbo för alla elever mottagna i särskolan,
 - stödja nämnderna i deras analysarbete genom att utveckla stadens elev- och betygsstatistik, för att på ett bättre sätt visa utveckling över tid samt resultat för olika elevgrupper.
- ➡ Den kommunövergripande nivån behöver djupare analysera vilka förutsättningar som ges för ledarskapet inom utbildningsområdet.
 - ➡ Den kommunövergripande nivån behöver följa upp nämndernas arbete med att implementera; ny skollag, nya läroplaner, ny betygsskala, ny gymnasiereform samt lärarlegitimation.
 - ➡ Den kommunövergripande nivån behöver också fortsättningsvis stödja samarbetet mellan berörda nämnder och förvaltningar vad gäller tillgång till plats i förskolan.

3. Vidtagna åtgärder utifrån stadens kvalitetsredovisning 2009

I kvalitetsredovisningen för 2009 presenterades nio områden som den kommunövergripande nivån särskilt skulle följa upp.

3.1 Effekter av Lärarlyftet

Elever, lärare och vårdnadshavare påverkas av flera kringfaktorer som är kontextberoende. Effekterna av en åtgärd kan visa sig först på mycket lång sikt. Effekter av lärarlyftet har under försöket att följa upp området lyfts ur två olika perspektiv: elev- och personalstrategiskt. Uppföljningen ur ett personalstrategiskt perspektiv har gjorts genom ett stort antal intervjuer med lärare, rektorer och verksamhetschefer i fyra stadsdelsförvaltningar. Uppföljningen har resulterat i några rekommendationer till stadsdelarna. Bland annat rekommenderades varje förvaltning samt staden centralt att ta fram en samlad plan för kompetensutveckling för de kommande fyra åren. Uppföljningen visar att det har funnits en osäkerhet om hur de faktiska kostnaderna för lärarlyftet skulle beräknas. De ekonomiska förutsättningarna för förvaltningar och enheter måste förtydligas. Uppföljningen visade dessutom att informationen kring Lärarlyftet varit besvärlig eftersom det varit oklart vilken funktion som ska stå för samordning och information, detta bör beaktas i framtiden.

Effekterna ur ett elevperspektiv har varit svåra att följa upp. I stadsdelsnämnderna gjordes en jämförelse av andelen senarelärare som deltagit i Lärarlyftet under 2007-2010 med utvecklingen av andelen elever som fått "ej betyg" under samma period. Jämförelsen visade att det i princip inte fanns något samband. Utvecklingen av andelen elever med ej betyg har således inte påverkats av hur stor andel av lärarna som deltagit i Lärarlyftet. Vad som kunde konstateras var att de stadsdelsnämnder som hade goda betygsresultat var de som främst utnyttjade möjligheten att delta i satsningen.

3.2 Nämndernas strategier att kompensera barns och elevers olika förutsättningar att nå goda utbildningsresultat

För att följa nämndernas strategier att kompensera barns och elevers olika förutsättningar måste verktyg och kunskap på kommunövergripande nivå förbättras. Utvärderingsmetoder och sammansatt data behöver vidareutvecklas för att kunna stödja nämnderna i deras resultatredovisningar och analyser av genomförda insatser.

Ett sätt som använts för att följa nämndernas arbete har varit granska hur de ekonomiska resurserna som fördelas i stadsdelarna jämfört med stadens resursfördelningsmodell. I Göteborgs Stad används en resursfördelningsmodell till stadsdelssektorn som tar hänsyn till befolkningens sammansättning på olika sätt. Utöver antal invånare (fördelat i olika ålderintervall) i stadsdelen fördelas resurser avseende barn och unga enligt följande kriterier:

- Barn med förvärvsarbetande eller studerande förälder
- Barnfamiljer med inkomst under 200 tkr/år
- Barn med utländsk bakgrund
- Barn med föräldrar med högst gymnasial utbildning

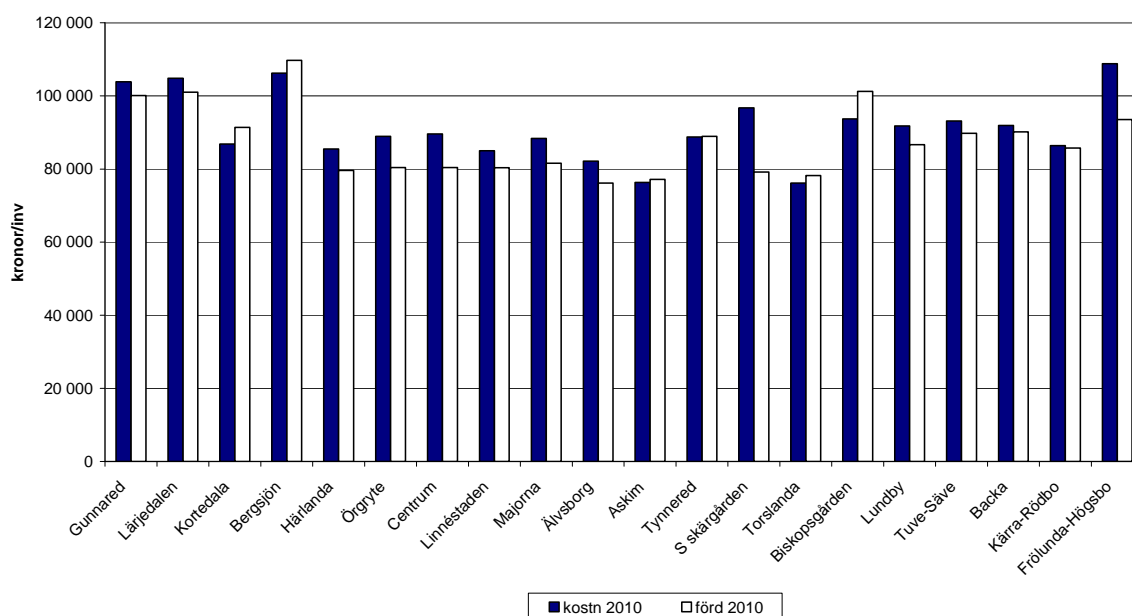
- Barn med ej gift förälder utan arbete
- Barn med utländskt medborgarskap

Motsvarande beräkningssätt används även för vuxna och äldre (inkl funktionsnedsättning). Sammantaget utgör dessa beräkningar basen i befolkningsramen. Utöver befolkningsramen finns ett antal resursnämndsuppgifter där berörda nämnder erhåller en fast ekonomisk ram för en specifik verksamhet. Inom skolområdet var verksamheten för döv- och hörselverksamhet samt sjukhusundervisningen finansierade via resursnämndsramar under 2010.

I diagrammet nedan visas fördelning respektive nettokostnad per verksamhetsområde fördelat per invånare och stadsdelsnämnd. Diagrammet ska visa den tänkta fördelningen jämfört med den faktiska nettokostnaden. Därför är fördelningen per invånare enligt befolkningsprognos och nettokostnaden per invånare enligt faktiskt utfall. Detta för att ett eventuellt felaktigt antagande i befolkningsprognosen inte ska störa analysen av resursfördelningsmodellens precision/brist på precision. Nettokostnaden per invånare ska inte förväxlas med enhetskostnaden i den egna produktionen. Detta innebär att nettokostnaden exempelvis även inkluderar centrala resursteam och ersättning till fristående huvudmän för barn och elever boende i stadsdelen.

År 2010 utgjorde skolområdets nettokostnader 26,7 procent av de totala nettokostnaderna inom SDN-området. År 2010 fördelades 25,5 procent av befolkningsramen till verksamhetsområdet. Skillnaden mellan nettokostnad och fördelning uppgick till ca 150 Mkr vilket är på samma nivå som de senaste åren med undantag av 2009.

Skola: Kostnader per inv 6-15 år för skolan inkl förskoleklass och skolbarnomsorg, jämfört med fördelning per inv 6-15 år



Källa: Stadsledningskontoret

Nettokostnaden per invånare 6-15 år varierade 2010 från ca 76 000 kronor i Askim och Torslanda till knappt 110 000 kronor i Frölunda-Högsbo. *Fördelningen* per invånare 6-15 år 2010 varierade från 76 000 – 80 000 kronor i Härlanda, Askim, Södra skärgården och Älvsborg till 110 000 kronor i Bergsjön. Störst negativ differens mellan fördelning och nettokostnader, mer än 15 000 kronor per invånare 6-15 år, hade Frölunda-Högsbo och Södra skärgården. För Södra skärgården utgår ett förhöjt grundbidrag för bl a småskaligheten inom förskola och skola som inte har fördelats ut per verksamhet i denna jämförelse beträffande fördelningen, men som ger möjlighet till en högre nettokostnad. Störst positiv differens, dvs att fördelningen översteg nettokostnaden, hade Biskopsgården där skillnaden uppgick till 7 500 kronor per invånare. Det kan konstateras att nämnderna gjort egna prioriteringar inom stadsdelens tilldelade ram.

Ett exempel vad gäller utbildningsnämndens strategier för att kompensera gymnasieelevernas olika förutsättningar har sedan några år bedrivits en särskild preparandsatsning. Genom att särskilt uppmärksamma och styra resurser till elever med låga meritvärden, med målet att alla ska fullfölja sin utbildning, har individualiseringen och flexibiliteten ökat, till förmån för många fler än den ursprungliga elevgruppen. Man har också bedrivit ett långsiktigt arbete med att stärka, förtydliga och implementera riktlinjer och rutiner för arbetet med elever i behov av särskilt stöd.

Stadsledningskontoret behöver arbeta mer systematiskt och ur flera perspektiv med att följa upp nämndernas arbete med att kompensera barn och elevers olika förutsättningar för att nå goda utbildningsresultat.

3.3 Förekomsten av förskolornas och grundskolornas särskilda undervisningsgrupper eller andra särskiljande lösningar för att ge särskilt stöd

I stadsdelarna finns särskilda undervisningsgrupper som till exempel riktar sig mot elever med neuropsykiatriska funktionshinder. Flera nämnder beskriver en hög ambitionsnivå vad gäller inkludering. Stadsledningskontoret har inte fått någon heltäckande bild av förekomsten av andra särskiljande lösningar, men frågan är viktig.

Skolverket¹ skriver att det är vanligt med särskiljande lösningar, men att forskning visar att sådana lösningar generellt inte påverkar elevernas resultat i positiv riktning. Skolverket skriver att det kan uppstå stigmatiserande effekter och att elevens självbild och motivation påverkas negativt. I de lösningar som blir isolerande tenderar lärarnas förväntningar på eleverna bli lägre och positiva kamrateffekter försvagas.

I Essunga kommun har man under en treårsperiod vänt en negativ trend vad gäller elevernas kunskapsresultat genom att ta ställning för ett inkluderande förhållningssätt. Kommunen har gått från att rankas som en av de sämsta skolkommunerna i SKLs Öppna jämförelser till att rankas som en av de bästa. Visionen för arbetet är att alla elever ska bli vinnare i sitt eget liv utifrån sina egna förutsättningar. Alla särskilda undervisningsgrupper och andra särskiljande lösningar togs bort och de lärarresurser som frigjordes sattes in i den ordinarie undervisningen. Omfördelningen av resurser gjorde att

¹ Skolverket (2009). Vad påverkar resultaten i svensk grundskola?

lärarna blev två i klassrummet 45 procent av undervisningstiden. Eleverna erbjuds dessutom att extraläsa på alla skollov. Essunga kommuns synvända innebar att all skolpersonal numer ser elevernas framgång som skolans ansvar.

Arbetet för barn och elever i behov av särskilt stöd är ett viktigt område att bevaka, varför forskning och framgångsrika exempel vidare bör betraktas, exempelvis Essunga kommuns framgångsfaktorer.

3.4 Information om grundskolan och särskolan mer tillgänglig, för att öka delaktigheten vad gäller skolval i grundskolan

På stadens webbplats goteborg.se pågår en ständig utveckling och förbättring för att öka tillgängligheten. Arbetet leds av huvudredaktionen med stöd av lokala redaktörer inom utbildningsverksamheten i stadsdelarna. Kontinuerligt arbete med paneler, fokusgrupper och användartester pågår för att utveckla webbtjänsterna.

Under året har ett arbete påbörjats att ytterligare anpassa webbplatsen till medborgarnas behov. Deltagare från förskolor, grundskolor, särskolor, gymnasieskolor och centralt placerade administratörer har varit med i arbetet. Grundskolornas enhetssidor har under året reviderats för att innehålla likartad information för medborgarna, till exempel kvalitetsredovisningar, likabehandlingsplaner med mera ska gå att finna på webbplatsen för varje skola.

Många vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning upplever informationen inför skolstarten och val av skola som svår genomtränglig. Under våren 2010 anordnade stadskansliet och stadsdelsnämnderna, på uppdrag av kommunstyrelsen, informationsmöten för vårdnadshavare som har barn med funktionsnedsättning inom Nordost, Centrum, Väster och Hisingen. Målsättningen med informationsmötet var bland annat att ge en strukturerad och samordnad information inför skolstarten. I utvärderingar efterlyser flera vårdnadshavare bland annat ett ökat samarbete mellan kommun och habilitering. Informationsmöten kommer att anordnas även kommande år.

3.5 Effekterna av verksamhetsidé, validering och ledarutveckling

I *Rapport för Verksamhetsidé och Ledarutveckling*² beskrivs de utvecklingsinsatser som erbjudits stadens rektorer. Utbildningarna som genomförts har innehållit, skoljuridik, kommunikativt ledarskap, mål och resultatorientering samt en forskarcirkel kring ledarskap av pedagogisk verksamhet. Av rapporten framgår att flera kompetensutvecklingsinsatser har skjutits upp till 2011 på grund av att rektorerna har behövt prioritera det inre arbetet i och med omställningen till en ny organisation.

Av rapporten framgår att det är för tidigt att dra några slutsatser men pekar på ett svagt positiv utveckling vad gäller måluppfyllelsen. Man menar att en negativ trend är bruten vilket kan påvisas genom att resultatet för andelen elever med godkända betyg i alla ämnen har ökat.

Betygskalorna och behörighetskraven kommer att förändras framöver, vilket innebär svårigheter att få jämförbar statistik.

²Styrgruppen för verksamhetsiden, (2011). Rapport för Verksamhetsidé och Ledarutveckling,

3.6 Metoder för att mäta och följa upp verksamheternas jämställdhetsarbete

Göteborgs Stad har drivit ett projekt avseende en jämställdhetsintegrerad budget- och uppföljningsprocess med finansiering från Sveriges kommuner och landsting (SKL). Målsättningen är att jämställdhetsarbetet ska integreras i det ordinarie styrsystemet och att det därmed ska bli hållbart över tid. Projektet har i inledningsfasen utformat en arbetsmodell med utgångspunkt från utbildningsområdet. Ett verktyg för ett förändrat budgetarbete kommer att testas inom ett antal förvaltningar inför 2012.

Det har också pågått arbete i ett antal förvaltningar. Härlanda beskriver en fortsatt satsning på jämställdhetsarbetet inom förskolorna, dock beskrivs inga nya resultat för 2010 års arbete i nämndens kvalitetsredovisning.

Inom utbildningsnämnden har fokus under året legat på förvaltningens jämställdhetsatsning "En skola för alla" och Ledarutbildning/Tema genus. Programmet har delvis varit finansierat av medel från SKL genom satsningen Hållbar Jämställdhet. Inom ramen för utbildningarna har rymts normkritisk pedagogik och HBT-frågor. Nästan alla enheter har inom utbildningens ram kartlagt minst ett verksamhetsområde under 2009-2010. Exempel på kartlagda områden är;

- betygsskillnader flickor och pojkar i Idrott och Hälsa
- antalet besök hos elevhälsan uppdelat på flickor och pojkar
- antal spontanbesök och samtalslängd på Vägledningscentrum
- trygghet och rastaktiviteter.

Utbildningen har också resulterat i ett antal handlingsplaner för respektive enhets långsiktiga och hållbara jämställdhetsarbete.

På utbildningsförvaltningens uppdrag har en student vid Förvaltningshögskolan kartlagt avhopp vid otraditionella utbildningsval. Utifrån statistik och ett mindre antal intervjuer kan man se att frekvensen avhopp är högre än vid traditionella val och att flickor i högre utsträckning än pojkar hoppar av skolan när de valt yrkesutbildning som domineras av det andra könet. Resultaten i denna kartläggning stöds av resultat som presenteras i slutbetänkandet av Delegationen för jämställdhet i skolan³ (DEJA). Idag väljer män yrkesprogram i något större utsträckning än kvinnor. Unga män dominerar kraftigt på de program som är manligt kodade. Det har hänt väldigt lite med könsfördelningen inom gymnasieskolans olika program under de senaste 15 åren. En något större andel kvinnor väljer studieförberedande program jämfört med för 15 år sedan.

³ Flickor, pojkar, individer – om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan. SOU 2010:99

3.7 Nämndernas arbete för att motverka trakasserier och annan kränkande behandling, särskilt fokus bör vara uppföljning av mobbing på internet

Allt fler nämnder uppmärksammar det ökade användandet av sociala medier via mobiltelefon och Internet. Några stadsdelsnämnder har köpt in kompetensutveckling för pedagogisk personal och elever som handlat om hur attityder och värderingar uppstår, vilken påverkan Internet har på barn, ungdomar och vuxna samt vad som finns bakom de Internetplatser som besöks och dess syften. Se vidare under rubrik 4.

3.8 Nämndernas arbete med nyanlända elever samt arbetet med modersmål i förskola

Under 2008-2010 har staden i särskild ordning satsat drygt 38 mkr på insatser för nyanlända elevers introduktion och lärande. Nämnderna fick i uppdrag att utveckla modeller för mottagande av nyanlända elever vilka bland annat innebar samordning, planering, metodutveckling samt kompetensförstärkande insatser riktad till skolornas personal. Center för Skolutveckling (Cfs) fick tillsammans med Språkcentrum uppdraget att genomföra en forskningsbaserad studie om modersmålets betydelse för elevens studieresultat samt att bilda ett nätverk till stöd för förvaltningarnas analys- och utvecklingsarbete. Cfs skulle dessutom stödja ett metodutvecklingsarbete med inriktning mot att utveckla valideringsverktyg för att nivåbestämma nyanlända elevers kunskapsgrund. Stadsledningskontoret avser påbörja en fördjupad uppföljning av uppdraget under hösten 2011, nedan presenteras en kort resultatredovisning.

Språkcentrum fick i uppdrag att genomföra ett pilotprojekt med syfte att utveckla och pröva en modell för studiehandledning på nätet. En arbetsgrupp bildades bestående av två rektorer, tolv lärare fördelade på olika språk och en IT-pedagog. Gruppen har gjort studiebesök på skolor i bl a Uppsala och Oslo. Uppdraget har breddats från att endast handla om gymnasieskolan till att gälla hela spektrumet förskola-gymnasieskola.

De arbetsmetoder som tagits fram är t ex undervisning via webbkamera, undervisning via mapps-system och inspelning av böcker. Projektgruppen anordnar workshops om möjligheten med nätbaserat lärande. Från och med hösten 2011 övergår projektet till ordinarie verksamhet.

Språkcentrums uppdrag att genomföra en forskningsbaserad studie om modersmålets betydelse för elevens studieresultat har genomförts i samarbete med Göteborgs universitet. Ett antal lärare forskar tillsammans med universitet och under hösten 2011 ska arbetet redovisas i en rapport.

Arbetet med modersmålsstöd i förskolan varierar mellan stadsdelsnämnderna. Språkcentrums verksamhet som är en verksamhet med köpa/sälj system uppger att förskolorna i mycket låg utsträckning köper deras tjänster. Detta beror förmodligen på att förskolorna försöker minimera antalet pedagoger kring barnen och flera förskolor har uttryckt att kostnaden är hög. Ett antal stadsdelsnämnder har kartlagt medarbetarnas språkkompetens för att kunna arbeta med modersmålsstöd i vardagen. Stadsdelsnämnden Lärjedalen uppger att de medel för kvalitetshöjande åtgärder som förskolan tillfördes under andra halvåret 2010 bland annat medförde att modersmålsstödet kunde utvecklas. I

stadsdelen ligger Hammarkullen där barnen redan i förskoleåldern erbjuds att delta i kulturskoleverksamheten El Sistema, där man använder sång och musik som en viktig metod i arbetet med barnens språkliga utveckling.

3.9 Efterfråga måluppfyllelse och kvalitet inom förskola, förskoleklass, fritidshem, den obligatoriska särskolan samt gymnasiesärskolan

I ett flertal kvalitetsredovisningar är resultat, analys och utvecklingsområden för förskoleklass, fritidshem och särskola fortsatt summariskt beskrivna. I utbildningsnämndens kvalitetsredovisning redovisas respektive skolform med egna rubriker inom de områden som är relevanta dvs även gymnasiesärskolan.

I Göteborgs Stads budget för 2010 inleddes en satsning på ökad kvalitet inom förskola och fritidshemmen genom att anslå extra resurser till stadsdelsnämnderna. Denna satsning fortsätter under 2011 och 2012. Stadsledningskontoret kommer i samband med uppföljningen av kommunfullmäktiges budget 2011 ställa särskilda frågor till stadsdelsnämnderna avseende vilka åtgärder nämnderna vidtagit för att höja kvaliteten inom förskola och fritidshem.

3.10 Fritidshemsverksamhetens organisation avseende gruppstorlekar och bemanning

I föregående års kvalitetsredovisning presenterades Skolverkets statistik som visade att det i Göteborgs Stads fritidshem i genomsnitt fanns 27,4 barn per avdelning. Det innebar en genomsnittlig bemanning på 1,2 årsarbetare. Mot bakgrund av detta föreslogs att det vidare borde belysas på vilket sätt verksamheterna med en sådan sårbar organisation klarar av att eftersträva ett pedagogiskt arbete. Motsvarande siffra för 2010 var för Göteborg 29,7 barn per avdelning, vilket motsvarar en ökning med 2,3 barn. Skolverkets statistik visar också att antal barn per årsarbetare är 22,5, vilket är en ökning med 0,3 från föregående år. Fritidshemmens förutsättningar blev således än sämre, enligt Skolverkets statistik som bygger på skolornas egen inrapportering till Statistiska Centralbyrån.

Någon kommuncentral uppföljning har inte gjorts under året, men har åter aktualiseras mot bakgrund av Skolverkets presenterade resultat. Verksamheterna ska från och med 2012 börja koda fritidshemspersonalen för att säkerställa så riktiga mätresultat som möjligt framöver. Se vidare under rubrik 11.

4. Normer och värden och Likabehandling

I läroplanerna anges mål och riktlinjer för normer och värden. Inriktningen på förskolans arbete är att den aktivt och medvetet ska påverka och stimulera barnen att utveckla förståelse för vårt samhälles gemensamma demokratiska värderingar och efterhand omfatta dem. Inriktningen för skolorna är att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. I allmänna råd från Skolverket⁴ beskrivs att enligt diskrimineringslagen ska huvudmannen bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för de barn eller elever som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning. Enligt skollagen ska huvudmannen även se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Barnombudsmannen och Barn- och elevombudet vid Skolinspektionen kallade under våren 2010 tio kommuner till samtal om förebyggande arbete mot kränkningar. Göteborgs Stad var en av de tio kommunerna. Barnombudsmannen och Barn- och elevombudets syfte var att föra en konstruktiv dialog och formulera lösningar så att kommunerna som skolhuvudmän bättre kan stödja skolorna att arbeta framgångsrikt med att förverkliga lagens krav om nolltolerans mot kränkande behandling i skolan, med resultatet att fler barn känner sig trygga i skolan. Kommunföreträdarna diskuterade tre frågeställningar och fokus för diskussionen handlade om att identifiera gemensamma utmaningar och formulera förslag på lösningar. Utifrån de identifierade utmaningarna listade kommunföreträdarna tolv rekommendationer både till kommunernas skolhuvudmän och till skolornas ledning.

Till kommunerna (skolhuvudmännen):

- Kommunera att nolltolerans ska gälla på kommunens skolor.
- Ge förutsättningar för systematisk uppföljning och utvärdering av verksamheten.
- Kräv återrapportering om hur eleverna deltar i arbetet mot kränkande behandling.
- Besök skolorna regelbundet – träffa rektorerna och känn på atmosfären – för att få veta vad som sker i verksamheten.
- Integrera skola och socialtjänstens barn- och ungdomsgrupp och samordna befintliga resurser.
- Arrangera gemensamma föreläsningar om gällande lagar och diskussioner om kvalitetsredovisning för politiker, tjänstemän, rektorer och skolpersonal.
- Skapa en krisorganisation för att hantera kränkande behandling i skolan.
- Kalla samman kommunens skolor för en hearing när problem med kränkande behandling uppstår för att byta erfarenheter och hitta lösningar.

⁴ Skolverket (2009). För att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Till skolorna (skolledningen):

- Se eleverna som de verkliga experterna – involvera dem i antimobbningsarbetet.
- Använd föräldramötena till samtal om värdegrundsfrågor. Arbetet mot kränkande behandling i skolan ska vara en stående punkt på dagordningen.
- Kommunicera skolans värderingar i bemötandet av eleverna.
- Låt lärarkollegiet diskutera aktuella ärenden för att lära av det som hänt och hur man kan agera bättre nästa gång.

Barnombudsmannen och Barn- och elevombudets sammanfattande slutsatser var att det måste finnas rutiner hos skolhuvudmännen för att främja, förebygga, upptäcka, utreda och vidta åtgärder för att förhindra diskriminering, trakasserier och kränkningar i skolmiljö och på nätet. Arbetet på skolorna måste följas upp och utvärderas. Varje skola ska arbeta med att främja, förebygga och åtgärda varje barns rätt till en trygg skolmiljö. Arbetet ska synliggöras varje år i upprättandet av ny plan mot diskriminering och kränkande behandling. Skolans huvudman måste ha aktuella rutiner för omedelbara och breda insatser vid allvarliga kränkningar i skolmiljö och på nätet, det innefattar en bra samverkan mellan flera samhällsaktörer såsom skola, polis och socialtjänst.

Under 2010 har inga Göteborgs gemensamma elevenkäter genomförts i verksamheterna, varför det inte går att jämföra resultaten från 2009 års enkät. Arbetet med att upprätta en årlig plan mot kränkande behandling beskrivs av så gott som alla nämnder.

I 2009 års kvalitetsredovisning beskrev stadsdelsnämnden Majorna hur man brutit ner svaren på elevenkäterna på klassnivå. Redovisningen innehöll en intressant analys kring den spännvidd mellan klasserna som kunde konstateras och som ansågs utgöra en stor likvärdighetsproblematik. Stadsdelsnämnden Majorna avsåg göra en särskild kvalitetsgranskning kring denna under 2010, ingen sådan fanns dock beskriven i 2010 års redovisning.

4.1 Skolverkets utvärdering av metoder mot mobbning

Skolverket⁵ publicerade 2011, en i media omdebatterad, utvärdering av metoder mot mobbning. Forskare som bedömdes ha omfattande kunskaper om mobbning samt erfarenheter av olika discipliner och olika metodologisk inriktning har först på uppdrag av Myndigheten för skolutveckling och därefter Skolverket genomfört utvärderingen. I utvärderingen ingick många av de metoder som förskolorna och skolorna i Göteborgs Stad använder, t ex Olweusprogrammet, SET, och Stegvis. Forskarna kom bland annat fram till att skolorna måste vara medvetna om att åtgärder mot kränkningar respektive mobbning kräver olika insatser, liksom åtgärder inriktade på att hjälpa flickor respektive pojkar, och vid social respektive fysisk utsatthet. Inget specifikt program bör rekommenderas svenska grundskolor, säger Skolverket. Programmen kan användas som inspiration och källa till specifika insatser, men på grund av ineffektiva insatser, och vissa kontraeffektiva insatser, bör de inte användas fullt ut. För att en skola ska lyckas förebygga och åtgärda mobbning krävs ett systematiskt arbete och en kombination av insatser. Utvärderingen pekar på att arbetet mot kränkningar och mobbning ska bedrivas

⁵ Skolverket (2011). Utvärdering av metoder mot mobbning, rapport 353

utifrån skolans egna förutsättningar, med kartläggningar, utvärderingar och medveten systematik samt med hela skolans personal och elever delaktiga.

4.2 Analys och utvecklingsområde

Under 2010 har ingen gemensam elevenkät genomförts. En gemensam enkät inom Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) har däremot genomförts under våren 2011, varför det framledes kommer att finnas resultat att analysera.

Flera nämnder beskriver i sina kvalitetsredovisningar hur man tillämpar flera av de metoder som kritiserats av Skolverket. Skolverkets utvärdering har i sin tur debatterats intensivt i massmedia. Mot bakgrund av den livliga debatt som uppstått finns det anledning för nämnderna att utvärdera effekten av de metoder och arbetssätt som förskole- och skolenheterna valt att använda för att motverka mobbning och kränkande behandling på skolorna.



Foto: Colourbox

Det finns områden som skulle kunna fokuseras i framtida uppföljning, t ex huruvida det finns skillnader mellan flickor och pojkars upplevelser av trygghet, trivsel och kränkningar. Även elever i särskolan och på fritidshem kan behöva särskild uppmärksamhet. Uppföljningen skulle också kunna riktas mot beredskapen för att hantera samtliga diskrimineringsgrunder och annan kränkande behandling.

5. Delaktighet och inflytande

I de lagar och regler som styr skolan står det att elever har rätt till inflytande och att de ska ges möjligheten att utveckla sin förmåga att ta ett större och större ansvar för sin skolgång. Elevernas rätt till inflytande och ansvar kan gälla både undervisningens utformning och arbetsmiljön. Det kan t ex handla om innehållet i undervisningen, skolans ordningsregler eller hur skolgården ska se ut.

I den nyligen reviderade läroplanen för förskolan står det att i förskolan läggs grunden för att barnen ska förstå vad demokrati är. Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av den pedagogiska verksamheten.

Stadsdelsnämnden Örgryte beskriver att man inom grundskolan har använt fokusgrupper för att ta reda på vad eleverna upplevde som viktigt när stora förändringar skulle genomföras på två av stadsdelens skolor. I mindre grupper har eleverna givits större möjlighet att göra sin röst hörd. Inom förskolan i stadsdelsnämnden Örgryte har man bedrivit aktionsforskning som gjort att pedagogerna utvecklat kunskaper hur de som vuxna ska förhålla sig för att barnens tankar och idéer bättre ska tas tillvara.

I stadsdelsnämnden Centrum har skolorna arbetat med att tydliggöra och konkretisera vilka beslut som eleverna kan vara med och påverka. I skolornas egna trivselenkäter uppger eleverna att elevråd och klassråd fungerar väl på flera skolor, men mindre bra på några skolor. Resultatet på stadsdelens egen trivselenkät visar dock att eleverna upplever att de kan vara med och påverka sin skoldag och att de blir lyssnade på.

I gymnasieskolan är det framförallt som en del av det enskilda utvecklingssamtalet med coach eller studiehandedare som varje elev ges inflytande över innehåll och former i den egna utbildningen.

I gymnasiesärskolan och särvox finns ett välfungerande elevråd som är gemensamt för de nationella programmen. På de enskilda enheterna finns dessutom klassråd som har kontinuerliga möten. Intresset från eleverna konstateras vara stort.

Inom Studium har en samverkan med *Sveriges Förenade Studentkårer* (SFS) etablerats för studerande inom egenregion och Kvalificerad Yrkesutbildning/Yrkeshögskola. Ett flertal studerande har deltagit i SFSs konferenser under året och formerna för studerandeflytande inom yrkeshögskolan ska utvecklas vidare med stöd av SFS.

5.1 Analys och utvecklingsområde

Göteborgs Stads verksamhetsidé består av tre punkter som lyfts fram ur lokala och nationella styrdokument; Inre motivation och lust att lära, Delaktighet och medskapande samt Helhetssyn. Alla ska känna lust att lära, vara delaktiga i arbetet och få sina kunskaper och färdigheter insatta i ett sammanhang. I nämndernas kvalitetsredovisningar finns inga effekter eller resultat av verksamhetsidén beskrivna. Styrgruppen för verksamhetsidén har dock gjort en lägesrapport 2011 som beskrivs under rubrik 3.5. Den visar att det är svårt eller för tidigt att dra några slutsatser av arbetet.

6. Rätt till särskilt stöd

I skollagen föreskrivs att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Det är rektors ansvar att tillse att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärder ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogram utarbetas.

Flera nämnder beskriver arbetet med särskilt stöd riktat mot elever som finns inkluderade/integrerade i den ordinarie verksamheten, men också i särskilda undervisningsgrupper. Stadsdelsnämnden i Gunnared beskriver ett flertal identifierade framgångsfaktorer vad gäller arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Stadsdelen har tre särskilda undervisningsgrupper där undervisning sker i en mindre grupp. Resultatet är att fler elever än väntat uppnådde gymnasiebehörighet, skriver stadsdelsnämnden i sin kvalitetsredovisning. En annan framgångsfaktor är den samverkan som sker genom nätverksmöten med Individ- och familjeomsorgen, Barn och ungdomspsykiatri, Polis, Barnvårdscentralen och Habiliteringen.

Ett av utbildningsnämndens viktigaste mål har varit att alla elever ska fullfölja sin utbildning och att ingen ska avbryta. Genom att under flera år särskilt uppmärksamma och styra extra resurser till gymnasieelever med låga meritvärden från grundskola, den s.k.

Preparandsatsningen, har individualisering och flexibilitet ökat rent allmänt - till förmån för många fler än den ursprungliga målgruppen och helt i verksamhetsidéns anda. Resultatet har blivit fler godkända betyg i kärnämnen, men också den bieffekten att allt fler elever finns kvar i gymnasieskolans nationella program ett fjärde år, med väsentligt ökade kostnader som följd.

Vuxenutbildningsnämnden beskriver i sin kvalitetsredovisning att arbetet med individuella studieplaner är ett förbättringsområde på såväl förvaltningsnivå som ett flertal utbildningsanordnare. Den individuellt utformade studieplanen ska göra den studerande delaktig i planering och genomförande av den egna lärprocessen. Den ska bland annat identifiera stödbehov som kan finnas hos den studerande och har som syfte att minska avbrotten och öka måluppfyllelsen.

Skolsituationen för elever i läs- och skrivsvårigheter/dyslexi

Under 2010 gjorde Skolinspektionen en kvalitetsgranskning av skolsituationen i grundskolan för elever i läs- och skrivsvårigheter/dyslexi. En skolenhet i stadsdelsnämnden Askim ingick i granskningen. Granskningen visade att det fanns styrkor men också brister och förbättringsområden som Skolinspektionen i sin rapport uttrycker som angelägna. I maj 2011 ska stadsdelsnämnden redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits.

6.1 Analys och utvecklingsområde

Den nya skollagen ger rätt att överklaga rektors beslut om åtgärdsprogram. Överklagandet sker till Skolväsendets överklagandenämnd. Nämnden har inte möjlighet att sätta ett annat beslut i det överklagade beslutets ställe, utan nämnden kan upphäva beslutet och hänvisa till rektor vid skolenheten för ny handläggning. Detta kommer att öka rättsäkerheten för eleverna, men kräver mer arbete initialt innan rättspraxis har utvecklats.

Under rubrik 3.2 konstaterades att utvärderingsmetoder och sammansatt data behöver vidareutvecklas för att kunna stödja nämnderna i deras resultatredovisningar och analyser av genomförda insatser. Stadsledningskontoret behöver dessutom arbeta mer systematiskt och belysa frågan ur fler perspektiv än det ekonomiska.

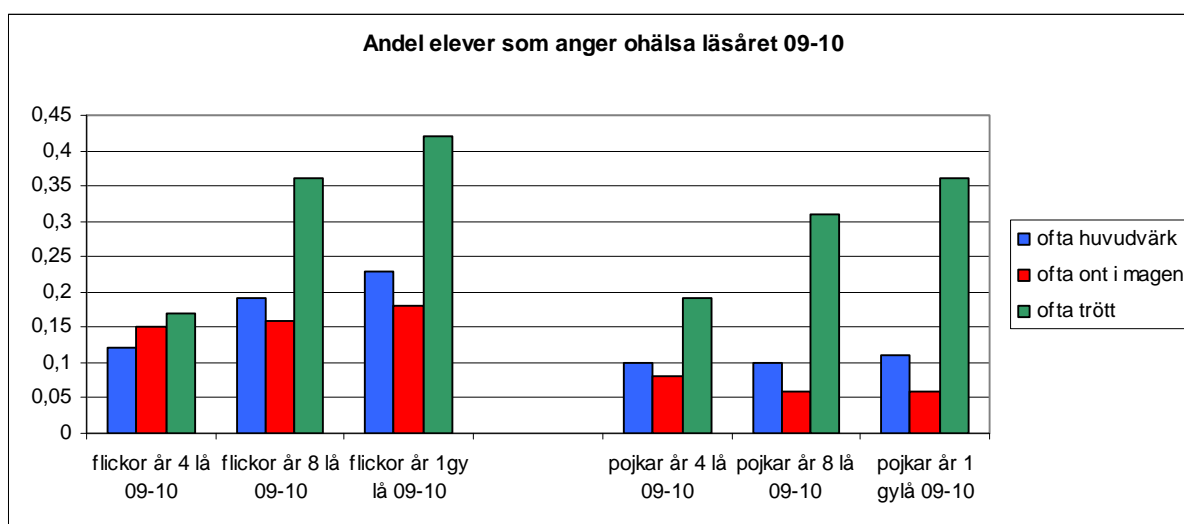
7. Den samlade elevhälsan

Bland annat mot bakgrund av den nya skollagen arbetades under 2010 nya mål och riktlinjer fram för den samlade elevhälsan i Göteborgs Stad. I den nya skollagen fastslås att elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Ett viktigt fokus för elevhälsans arbete är att elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Senaste året har flera åtgärder vidtagits som påverkar arbetet i elevhälsan, t ex den nya skollagen. Under 2010 arbetades nya mål- och riktlinjer för den samlade elevhälsan fram. Avsikten var att ta fram ett nytt styrdokument som skulle omfatta hela elevhälsan inte enbart skolhälsovården. Under 2010 har även införandet av journalhanteringssystemet *Profdoc Medical Office* (PMO) avslutats. PMO finns nu i alla förvaltningar och för alla elevhälsans professioner. Stadsdelsnämnden Kortedala beskriver i kvalitetsredovisningen att införandet av PMO inte har varit till fullo, det vill säga att flera elevhälsoteam ännu inte arbetar i IT-verktyget.

Under 2010 fattade kommunstyrelsen dessutom beslut om att elever vid behov ska erbjudas ett möte med en kurator eller psykolog inom tre arbetsdagar.

Enligt stadens gemensamma basprogram för skolhälsovården ska varje elev i grund- eller grundsärskolan samt gymnasie- och gymnasiesärskolan erbjudas minst tre hälsobesök. Dessa ska präglas av ett hälsofrämjande arbetssätt. Frågor om livsstil finns med i de hälsouppgifter som eleverna besvarar inför hälsobesöken hos skolsköterskan, frågorna är således inte anonyma och kan därför inte användas som jämförelsematerial med andra enkätundersökningar. Nedan ges en bild av hur stor andel elever i Göteborg med kommunal och fristående huvudman som anger ohälsa på de frågor⁶ som besvarats på hälsobesöket i årskurs 4, 8 och i årskurs 1 i gymnasieskolan.



Källa: Skolhälsan, stadsledningskontoret

Betydligt fler flickor än pojkar uppger att de har huvudvärk och magont. Sämst av grupperna som tillfrågats mår flickor i gymnasieskolans årskurs 1, där 23 procent har huvudvärk och 18 procent ofta har magont. Dessa siffror stämmer väl överens med Folkhälsoinstitutets

⁶ Frågor ohälsa; • Har du ofta ont i huvudet? • Har du ofta ont i magen? • Är du ofta trött?

nationella mätning av psykisk hälsa hos elever i årskurs 6 och 9 som genomfördes hösten 2009.

7.1 Analys och utvecklingsområde

Det är en stor utmaning för den samlade elevhälsan att tillsammans med skolan arbeta förebyggande mot den ökade psykiska ohälsan. Det är viktigt att det förebyggande arbetet finns både på grupp- och individnivå.

Det nya IT-verktyget, PMO, som blev fullt utbyggt under året behöver belysas och kräver förmodligen fler kompetensutvecklingsinsatser. Rektorerna måste vara goda förebilder och driva arbetet vidare med att dokumentera elevhälsans arbete.

Under våren 2011 har ett arbete inletts med att följa upp hur de nya *Mål- och riktlinjer för den samlade elevhälsan i Göteborgs Stad* har implementerats i nämnderna. Samtidigt kommer kommunstyrelsens beslutade kvalitetsgaranti avseende elevers rätt till ett första möte med skolkurator eller psykolog inom tre arbetsdagar att följas upp.



Foto: Colourbox

8. Ledarskapet i förskola och skola

Under 2010, i samband med stadsdelsöversynen, inrättades en ny ledarorganisation. Den nya organisationen som trädde i full kraft 2011 innebar att det tillfördes områdeschefer i utbildningssektorn, dvs ett chefsled mellan rektor och sektorschef. Inom utbildningsförvaltningen förändrades ledningsstrukturen under året genom att fem gymnasieområden inrättades, vilka leds av områdeschefer. Vuxenutbildningsförvaltningen genomför en omorganisation under 2011 i syfte att tydliggöra ansvar och roller. Detta innebär att det inom samtliga berörda nämnder och förvaltningar i Göteborgs Stad genomförts eller genomförs organisationsförändringar inom utbildningsområdet under perioden 2010-2011.

I SKLs Öppna jämförelser, Grundskola 2011⁷ beskriver man en rapport gjord av McKinsey & Company's som publicerade under 2010 *How the world's most improved school systems keep getting better*. I rapporten analyseras olika utbildningssystem i världen som lyckats förbättra sig mest under de senaste två-tre decennierna. Rapporten beskriver hur ett utbildningssystem på relativt kort tid kan förändras och resultera i betydande förbättringar, och anger Long Beach (Kalifornien, USA) som ett exempel på hur man med insatser under en sexårsperiod ökat elevernas resultat i årskurs 4 och 5 med 50 respektive 75 procent.

I rapporten drar McKinsey & Company sju viktiga slutsatser:

1. Ett utbildningssystem kan uppnå betydande förbättringar oberoende startpunkt, och dessa resultat kan uppnås inom sex år eller ännu fortare.
2. Viktigt att ha fokus på *hur* undervisningen genomförs.
3. Varje steg på väg mot förbättring hänger ihop med ett begränsat antal reformverktyg.
4. Sex åtgärder som förekommer i alla utvecklingsstadier för de utbildningssystem som förbättras mest:
 - Utveckling av pedagogiska kunskaper hos lärarna och ledarförmågan hos rektorer,
 - utvärdering av elevers prestationer,
 - systematisk informationsinsamling,
 - fastställande av utbildningspolicys och lagar,
 - förändring av läroplaner,
 - väl balanserat ersättnings- och belöningsystem för lärare och rektorer.
5. Ju bättre ett utbildningssystem blir, desto mer drivs ytterligare förbättring av ökat självbestämmande för enskilda skolor.
6. Ledare i utbildningssystemen utnyttjar förändringar i omvärlden för att initiera reformer.
7. Kontinuitet i ledningen av utbildningssystemet är mycket viktig.

I föregående års kvalitetsredovisning lyftes SKLs rapport Framgångsrika skolkommuner fram. Där betonar man bland annat vikten av bra ledare på såväl politisk-, förvaltnings- och rektornivå.

Skolinspektionen granskade under 2010⁸ hur rektor leder skolans arbete mot ökad måluppfyllelse. Totalt granskades 30 grundskolor varav två var fristående skolor i sammanlagt åtta kommuner. Skolinspektionen skriver att kommunikation är central och att rektorerna är duktiga på vardagskommunikation. Reflekterande samtal om skolans utveckling,

⁷ Sveriges Kommuner och Landsting (2011). Öppna jämförelser, Grundskola 2011 Tema matematik.

⁸ Skolinspektionen (2010). Rektors ledarskap, rapport 2010:15

undervisning och elevers lärande förekommer däremot i mindre utsträckning. Skolinspektionen skriver också att rektorer behöver stiga fram som kompetenta, starka ledare och visa mod i arbetet med att garantera att eleverna får den utbildning de har rätt till. Skolinspektionen pekar ut ett antal förbättringsområden vad gäller rektors ledarskap, nedan ges några exempel;

- Leda och samordna skolans utvecklingsarbete långsiktigt, med ökad tydlighet kring mål, visioner och riktning, samt verka för att alla på skolan omfattas av de gemensamt prioriterade målen. Utveckla det systematiska kvalitetsarbetet med analys och utvärdering av skolans resultat, utifrån såväl de sociala målen, som kunskapsmålen.
- Utveckla arbetsformer för att kunna följa upp, utvärdera och ge återkoppling till lärare på den direkta undervisningen. Föra dialog med lärarna om lärande och undervisningens innehåll, metoder och arbetsformer.
- Initiera och föra samtal på skolan om vad som genererar framgångsrik undervisning. Tillsammans med lärarna kontinuerligt analysera samband mellan skolans resultat, undervisningsmönster, samt elevers utveckling och lärande.

Under 2009 och 2010 inspekterade arbetsmiljöverket⁹ arbetsmiljön för rektorer med ansvarsområde för- och grundskoleverksamhet. Verket besökte samtliga kommuner i Västra Götalands- och Hallands län. Inspektionen skedde i två steg med inriktning på psykosociala och organisatoriska arbetsmiljörisker. I Göteborg besöktes alla de 20 stadsdelarna som har förskole- och grundskoleverksamhet.

I rapporten lyfts rektorernas upplevelse av en generellt hög arbetsbelastning fram, t ex varierar antalet anställda mellan 15-70 personer. Ett ökat antal skolanmälningar och svårare elevvårdsärenden bidrar också till en ökad press på rektorerna. Arbetsuppgifternas mängd och omfattning uppges ha ökat över tid. Det är arbetsmiljöverkets uppfattning att arbetsgivaren inte i tillräcklig omfattning och tillräckligt systematiskt uppmärksammat signaler om hög arbetsbelastning, ohälsa och stress bland rektorer.

Skolverkets statistik ger en mer detaljerad bild. Sett i ett nationellt perspektiv är stadens grund- och gymnasierektors arbetsbelastning i form av antal anställda klart lägre i förhållande till kollegor från de andra storstäderna. Skolverket för ingen nationell statistik över motsvarande uppgifter för förskolechefer. Uppgifter för Göteborgs Stad presenteras nedan och avser antal chefer i tjänst i förhållande till totalt antal månadsanställda, dvs exklusive timavlönade. I uppgifterna för grundskolan och gymnasiet ingår enbart befattningen rektor. I förskolan ingår alla första linjens chefer.

Medarbetare per chef uttryckt som andel**

Skolform	Andel med färre än 30 medarbetare	Andel med 30-50 medarbetare	Andel med fler än 50 medarbetare	Medel***	Median***
Rektor grundskola*	28%	48%	24%	40	37
Förskolechef	36%	60%	4%	29	31
Rektor gymnasieskola****	52%	40%	7%	32	i.u

Källa: Göteborgs stadsledningskontor

*I denna grupp ingår de rektorer som är chef för både grundskola och förskola

**Under 10 och över 90 borträknade

Absoluta tal, *Vuxenutbildning ingår ej

Rektorernas stöd i form av biträdande rektorer och administrativ personal ser olika ut beroende på verksamhetsform. Man kan anta att innehållet och volymen i den administrativa

⁹ Arbetsmiljöverket (2011). Rektors arbetsmiljö. ISG 2011/100102

personalens arbetsuppgifter varierar mellan de olika verksamheterna, men också mellan enheterna beroende på hur rektor valt att leda och fördela arbetet. Inom förskolan saknas stöd i form av biträdande rektorer, vilket ofta återfinns inom grund- och gymnasieskolan.

8.1 Analys och utvecklingsområde

I den nya skollagen förstärks rektors ansvar inom flera områden, till exempel vad gäller ledningsansvar för de verksamheter som finns regleras i de nationella styrdokumenterna. Ledningsansvaret för en skola åvilar *en* rektor. Stödfunktion så som biträdande rektor finns inte definierat i lagstiftningen. Det ska vara tydligt för skolans personal, elever och elevernas vårdnadshavare, vem som har ansvaret för ledningen och samordningen av det pedagogiska arbetet, liksom verksamhetens inre organisation och vad detta innebär. En elev ska aldrig kunna ha mer än en rektor.

Inom stadens grundskolor har 24 procent av rektorerna fler än 50 medarbetare. Man kan anta att flertalet av dessa rektorer har stöd i form av biträdande rektorer. Man kan också anta att det finns verksamheter som har flera rektorer på samma enhet. Den nya lagstiftningen kräver att verksamheterna ser över sin organisation så att ansvarsfördelningen blir tydlig. Det finns ett stort fokus på att ge rektorer adekvat ledarutbildning, t ex i stadsdelsnämnden Backa går samtliga eller har redan genomgått den statliga rektorsutbildningen RUT.

I de rapporter som hänvisats till finns flera likartade slutsatser för hur man skapar bra förutsättningar för att nå bättre resultat. Centralt är en kompetent ledning som ger återkoppling på hur undervisningen bedrivs och hur ledaren med denna erfarenhet systematiskt utvärderar verksamheten och diskuterar resultaten med sina medarbetare.

Den kommunövergripande nivån behöver djupare analysera vilka förutsättningar som ges för ledarskapet inom utbildningsområdet.

9. Pedagogisk omsorg, Öppen förskola samt Öppen fritidsverksamhet

Pedagogisk omsorg är ett samlingsbegrepp där familjedaghem är en av flera varianter på verksamhet inom pedagogisk omsorg. Öppen förskola är avsedd för hemmavarande barn och deras vårdnadshavare eller annan vuxen som medföljer barnet. I den öppna fritidsverksamheten är eleverna inte inskrivna utan kan delta när de vill. Den är enligt skollagen ett alternativ till fritidshem och pedagogisk omsorg för barn i åldern 10-12 år som inte behöver den omsorg och tillsyn som ges i inskriven verksamhet.

9.1 Förutsättningar

Stadsledningskontoret tillfördes under hösten 2010 stimulansmedel med syftet att öka antalet dagbarnvårdare i stadsdelsnämnderna. Den stora majoriteten dagbarnvårdare finns i Biskopsgården och Torslanda. Totalt var 107 dagbarnvårdare verksamma i kommunens regi, 54 av dessa återfanns i Biskopsgården och Torslanda. Under 2010 tillkom ett antal fristående verksamheter som alternativ till den kommunala verksamheten. Etablering har hittills endast skett i två stadsdelar, trots godkända tillstånd i flera stadsdelsnämnder.

Antalet inskrivna barn inom pedagogisk omsorg var oförändrad från föregående år med 582 inskrivna barn. Av det totala antalet barn var 531 barn mellan 1-5 år.

I Göteborg fanns under 2010 totalt 22 öppna förskolor. Inom den öppna förskolan har 73 procent av personalen högskoleutbildning mot Stockholms 72 procent och Malmös 80 procent. Riksgenomsnittet låg under 2010 på 80 procent, vilket är högre än i någon annan form av förskoleverksamhet eller fritidshem.

Verksamhetsåret 2010 fanns 26 öppna fritidshem i Göteborgs Stad, vilket är betydligt färre än de 140 verksamheterna som Stockholms Stad erbjuder.

9.2 Analys

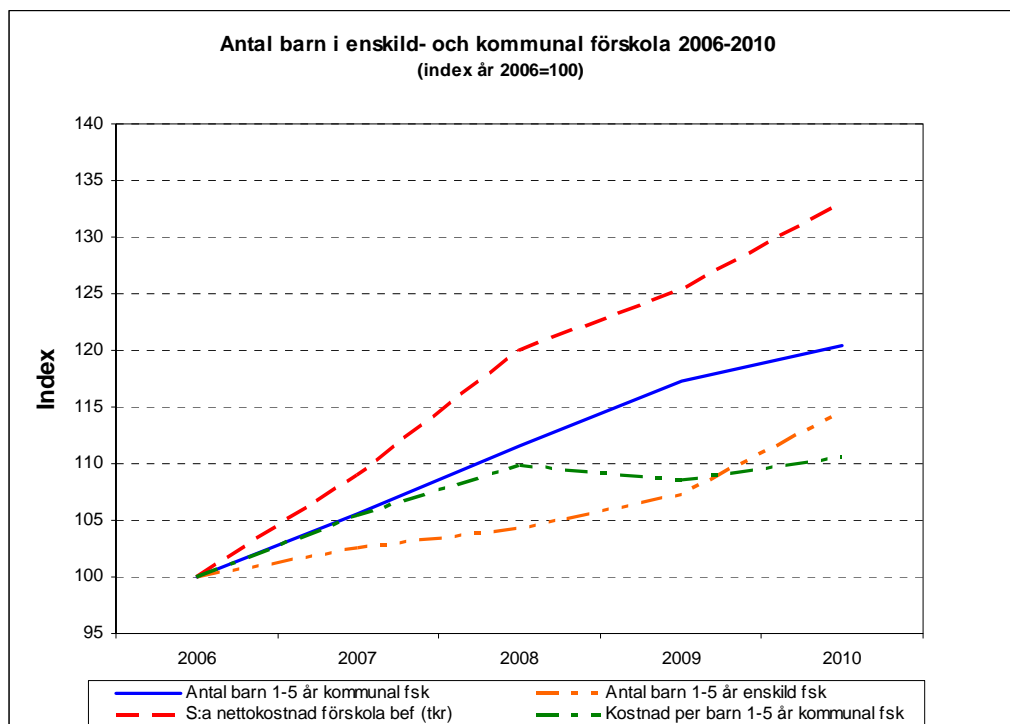
Det stimulansmedel som tillfördes under hösten 2010 för att öka antalet dagbarnvårdare har i detta korta tidsperspektiv ännu inte lett till något positivt resultat. Stimulansmedel har även tillförts under verksamhetsåret 2011 och arbetet med att öka intresset för dagbarnvårdaryrket fortsätter.

10. Förskola

Förskolan har genomgått stora förändringar under det senaste decenniet, det pedagogiska uppdraget för förskolans verksamhet har förtydligats bland annat genom införandet av Lpfö 98. Denna reviderades nyligen vilket bland annat har inneburit ytterligare förstärkning och komplettering kring mål för områden som utveckling och lärande samt förskolans arbete med barns språkliga och matematiska utveckling. I den nya skollagen blir förskolan en egen skolform inom utbildningsväsendet och genom det förtydligas förskolans roll som ett viktigt första steg i utbildningssystemet.

10.1 Förutsättningar

Antalet inskrivna barn i stadens förskolor har från oktober 2009 till oktober 2010 ökat med drygt 1 000 barn. Cirka 75 procent av de nya platserna har tillkommit i den kommunala verksamheten. Kostnaden per barn i kommunal förskola har ökat något. En betydligt större ökning står stadens totala nettokostnad för vilket främst förklaras av det ökade antalet barn inom verksamheten.



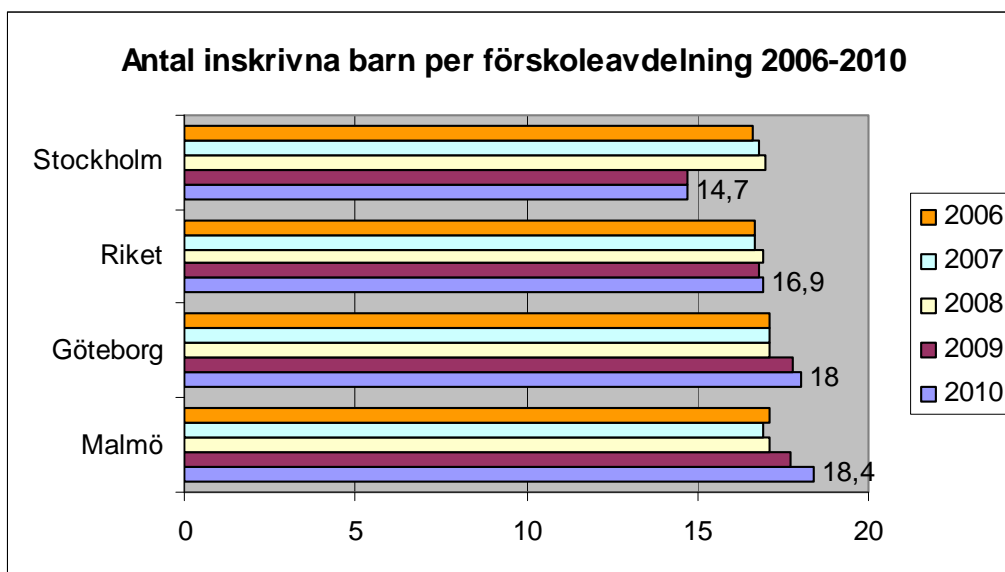
Källa: Göteborgs stadsledningskontor

Efterfrågan av förskoleplats i respektive stadsdel är relativt stor. Andelen barn inskrivna i förskolan, dvs nyttjandegraden, varierar från 78,1 procent som lägst i Centrum till 92,8 procent i Torslanda. De stadsdelsnämnder som under en femårsperiod haft störst ökning är Södra Skärgården (+5,3 procentenheter), Bergsjön (+5 procentenheter) och Biskopsgården (+3,9 procentenheter). Den tydligaste minskningen står Kärra-Rödbo för (-3,8 procentenheter) tätt följt av Tynnered (-2,9 procentenheter) och Linnéstaden (-1,9 procentenheter).

10.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv

Precis som föregående år är resultatbeskrivningar beträffande förskolan summariska i stadsdelarnas kvalitetsredovisningar. Ett stort fokus läggs på volymfrågor. Stadsdelsnämnderna tillfördes under hösten 2010 stimulansmedel med syfte att öka kvaliteten genom att bland annat minska antalet barn i barngrupperna. I den nationella

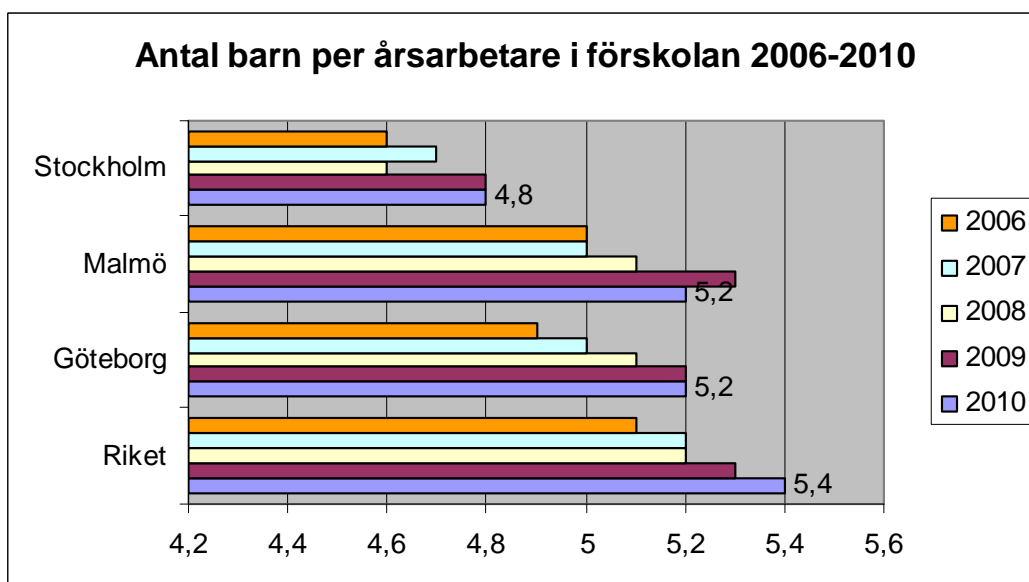
statistiksammanställningen, per den 15 oktober, hade denna satsning ännu inte fått någon önskad effekt, se nedanstående diagram.



Källa: Skolverket

På riksnivå återfanns samma utveckling där storleken på barngrupperna utökades marginellt, Stockholm undantaget som under 2010 hade samma nivå som föregående år.

Flera stadsdelsnämnder uppger att de har satsat på en ökad personaltäthet istället för att minska gruppstorlekarna. Denna strategi uppges i de flesta fall bero på stor lokalbrist. Flera nämnder uppger också att de har problem i den fysiska miljön med trängsel och försämrad kvalitet.



Källa: Skolverket

I statistiken från Skolverket kan konstateras att på riksnivå har antalet barn per årsarbetare ökat, vilket är en stadig trend under en femårig period. För Göteborgs Stad går det inte att se den ökade personaltätheten i barngrupperna som flera stadsdelar har uppgivit i sina kvalitetsredovisningar, utan personaltätheten ligger stabilt på samma nivå som föregående år.

En viktig fråga är stadsdelsnämndernas möjlighet att ge alla barn plats i förskola eller pedagogisk omsorg inom fyra månader. Trots en stor expansion av platser inom förskolan under de senaste åren är detta en stor utmaning för de flesta stadsdelsnämnderna. Det krävs en större samordning av stadens aktörer som exempelvis stadsbyggnads- och fastighetskontoret.

Arbetet med modersmålsstöd i förskolan går vidare. Hösten 2010 var det cirka 6 500 barn, dvs knappt en tredjedel av alla inskrivna barn, som hade ett annat modersmål än svenska. Stadsdelsnämnden Tuve-Säve beskriver i kvalitetsredovisningen att man under 2010 arbetat i en centralstyrd projektgrupp med uppdrag att utveckla arbetet med flerspråkiga barn. Kunskaper och verktyg för att främja flerspråkighet som projektet genererat har sedan spridits vidare i stadsdelen.

10.3 Analys

Nettokostnaden för förskolan (inklusive enskild verksamhet) uppgick till totalt 2 628 mkr under 2010 varav extra kvalitetsmedel utgjorde 200 mkr dvs 7,6 procent av nettokostnaden.

De stimulansmedel som tillskötts under hösten kan inte härledas i Skolverkets statistik, dvs personaltäteten har inte ökat under året. Möjligtvis kan det förklaras genom att resurserna tillfördes verksamheten sent under året och därför ger det inte någon större effekt på statistiken för helåret.

Modersmålsstöd i förskolan är ur flera perspektiv en mycket viktig strategisk fråga för staden. I föregående års kvalitetsredovisning påvisades t ex sambandet mellan låg måluppfyllelse i årskurs nio och elever som har utlandsfödda vårdnadshavare. Forskning¹⁰ visar att de sämre studieresultaten bland annat hänger samman med att elever med utländsk bakgrund oftare har sämre läs- och skrivförmåga än infödda elever. Knappt en tredjedel av alla inskrivna barn i Göteborgs Stads förskolor har ett annat modersmål än svenska. Mot bakgrund av detta ett angeläget uppdrag att ge varje enskilt barn en god språklig grund.

Målen i förskolans läroplan är formulerade som mål att sträva mot och är uttryckta som mål för verksamheten. Flera stadsdelsnämnder beskriver att ett ökat antal barn i grupperna inneburit en begränsning i de aktiviteter som har kunnat genomföras, det skulle kunna innebära att även möjligheten till måluppfyllelse begränsas i motsvarande omfattning.

10.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar

Stadens befolkningsprognos för år 2011-2016 pekar på att Göteborg kommer ha en fortsatt stabil ökning av barn i förskoleåldern, således står frågan om full behovstäckning i centrum precis som tidigare år. Den 1 juli 2011 träder den nya skollagen i kraft och staden kan komma att åläggas vite i de ärenden där stadsdelsnämnderna inte lyckats erbjuda en plats inom fyra månader.

Arbetet med att bygga ut förskolan pågår och kommer länge att bestå som en framtida utmaning. Berörda nämnder och förvaltningar behöver fortsatt ha stort fokus på arbetet med att ta fram och producera lokaler samt att rekrytera personal till verksamheten, såväl barnskötare som förskollärare.

Den kommunövergripande nivån behöver också fortsättningsvis stödja samarbetet mellan berörda nämnder och förvaltningar vad gäller tillgång till plats i förskolan.
--

¹⁰ Skolverket (2007). Att läsa och skriva – forskning och erfarenhet.

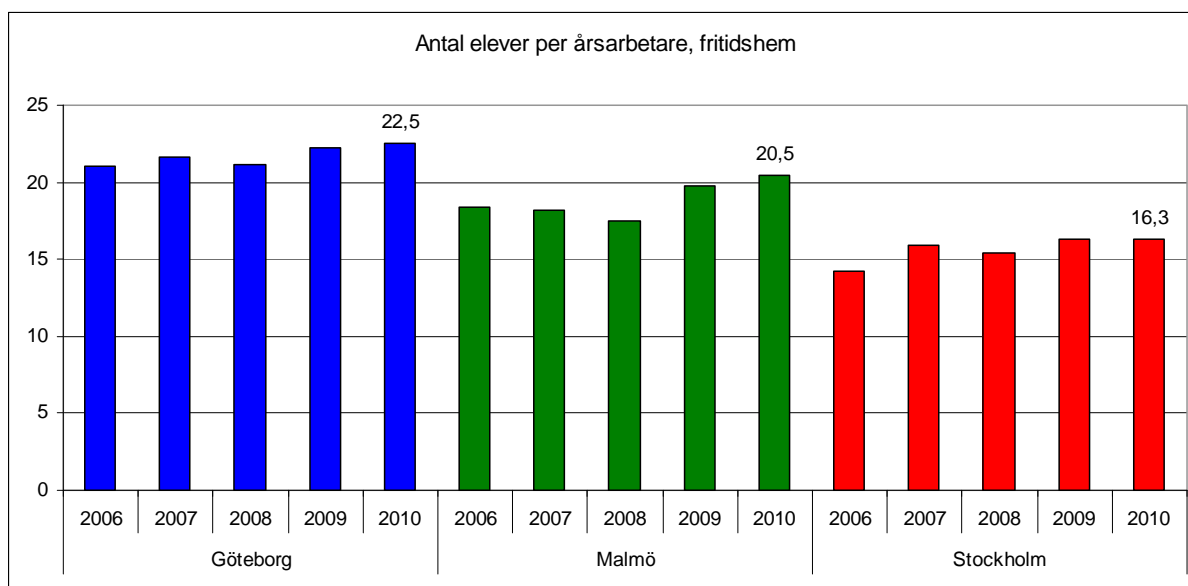
11. Fritidshem

11.1 Förutsättningar

Under 2010 var cirka 80 procent av alla elever i åldrarna 6-9 år boende i Göteborg inskrivna i fritidshemsverksamhet i kommunal eller i fristående verksamhet. Den sammanlagda efterfrågan av plats i fritidsverksamhet motsvarar i stort sett andelen inskrivna elever, dvs det finns ingen kö. Efterfrågan varierar dock mycket kraftigt mellan stadsdelsnämnderna. Lägst efterfrågan har Bergsjön (44,2 procent) och Gunnared (57,1 procent). Linnéstaden (93,2 procent) och Älvsborg (93,6 procent) toppar statistiken.

I föregående års kvalitetsredovisning presenterades Skolverkets statistik som visade att de kommunala fritidshemmens förutsättningar var tämligen dåliga. Statistiken, som bygger på skolornas inrapportering till Statistiska Centralbyrån, visar att villkoren för fritidshemmen försämrats ytterligare under 2010.

Skolverkets statistik visar att antal elever per årsarbetare är 22,5, vilket är en ökning med 0,3 från föregående år. Det har också skett en betydande ökning av inskrivna elever per avdelning, från 27,4 barn till 29,7.



Källa: Skolverket

Vid närmare granskning av det material som skolorna skickat in till SCB, kan konstateras att tolv skolor belägna i fem olika stadsdelar har rapporterat in avdelningar med 70 eller fler elever.

Andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning har minskat med en procentenhet från föregående år. Göteborg med sina 60 procent ligger dock klart högt över Stockholms 37 procent och Malmös 57 procent.

11.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv

Fritidshemmens förutsättningar blev sämre under 2010 jämfört med föregående år, enligt Skolverkets statistik. Frågan har stått i fokus för t ex stadsdelsnämnden Centrum som genomförde en undersökning under en vecka för att ta reda på elevgruppens storlek samt personaltäthet under olika dagar och tider. Resultatet visade att antal elever per vuxen i årskurs F-3 låg mellan 6–14 elever. Direkt efter att eleverna slutat lektionerna för dagen är

antalet barn per vuxen störst, 20–26 elever, men antalet sjunker snabbt under eftermiddagen. Antal elever per vuxen för elever i skolår 4–6, låg mellan 10 och 17 elever. Även här är det flest elever per vuxen direkt efter skoldagens slut. Under några få timmar i veckan kan det vara upp till 29 elever per vuxen. Skolorna i stadsdelen arbetar nu vidare med att se över organisationen för att kunna få in fler vuxna i verksamheten under vissa tider.

Stadsdelsnämnden Älvsborg beskriver liksom Centrum att förvaltningen under våren 2010 låtit genomföra en utvärdering av sin fritidshemsverksamhet. Utvärderingen visade att de skillnader som kunde konstateras mellan skolorna/avdelningarna avseende gruppstorlek, främst berodde på vilka möjligheter skolan hade att schemalägga fritidspedagogernas arbetstid utifrån verksamhetens behov. Älvsborg skriver dessutom att verksamhetens kvalitet till största del är beroende av fritidspedagogernas eget intresse och ambitioner samt deras möjlighet att få tid att planera verksamheten.

I stadsdelsnämnderna Lundby och Askim finns nätverk med syfte att höja kvaliteten och utveckla verksamheten. Fokus för de flesta av Askims enheter har under året varit kvalitetsarbetet med Allmänna råd för fritidshem och stöd till elever även under tiden de är på fritidshemmet. Här konstaterar man behov av metodutveckling.

11.3 Analys

Frågan om fritidshemmens gruppstorlekar är aktuell och beskrivs grundligt av flera nämnder. Det är inte ovanligt att ett fritidshem har många elever inskrivna på samma avdelning, men att personaltätheten är anpassad efter elevantalet. Ofta delas eleverna in i mindre grupper vid eftermiddagens aktiviteter. Skolverkets definition av en avdelning blir i detta sammanhang ett för trubbigt verktyg samt att det finns anledning för stadsdelsförvaltningarna att se över och kvalitetssäkra vad som rapporteras in till SCB. Dessa båda faktorer kan förklara gruppernas storlek samt det stora antalet elever per årsarbetare, men förmodligen bara till viss del.

I nämndernas kvalitetsredovisningar framgår inte hur delaktiga fritidshemspersonalen är eller fått vara i implementeringsarbetet med de nya läroplanerna. Vad gäller de redovisningar som beskriver någon form av resultat tycks det som om samverkan mellan fritidshem och skola behöver utvecklas för att innehållsmässigt komplettera skolan.

Stadsdelsnämnden Älvsborg drar slutsatsen att fritidshemsverksamhetens kvalitet till största del är beroende av fritidspedagogernas eget intresse och ambitioner. I Skolinspektionens rapport¹¹ har 77 fritidshem i 17 kommuner granskats. Inspektionen konstaterade att fritidshemmets ledning utgörs i praktiken av skolans rektor eller biträdande rektor. I över hälften av de granskade fritidshemmen ansåg Skolinspektionen att rektorn behöver bli mer förtrogen med fritidshemmets uppdrag och med den dagliga verksamheten för att kunna bidra till det pedagogiska utvecklingsarbete som behövs på många håll. Situationen som Älvsborg beskriver är således inte unik.

11.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar

Stadsledningskontoret kommer från 2012 begära in statistiskt material som verksamheterna ska ta fram genom att koda fritidshemspersonalen i personalredovisningen. Detta för att säkerställa så riktiga mätresultat som möjligt framöver.

¹¹ Skolinspektionen (2010). Kvalitet i fritidshem, 2010:3

12. Förskoleklass

12.1 Förutsättningar

Det var 4 383 barn inskrivna i de kommunala förskoleklasserna under 2010, vilket i jämförelse med 2009 är en ökning med 82 barn. Ökningen talar emot den prognos som togs fram för förra årets kvalitetsredovisning. Prognosen visade att barnunderlaget skulle sjunka 2010/2011 för att sedan stiga igen. Den totala andelen elever i förskoleklass av samtliga sexåringar i Göteborgs Stad uppgick under 2010 till 96 procent.

12.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv

33 procent av barnen med annat modersmål än svenska deltog i organiserad verksamhet för modersmålsstöd. Det är några procentenheter färre än föregående år.

Ett fåtal nämnder gör en bedömning av måluppfyllelsen i sina förskoleklasser, varför det inte går att göra en helhetsbedömning.

12.3 Analys

Förskoleklasserna tycks vara väl integrerade i grundskolans verksamheter, vilket kan förklara de summariska beskrivningarna i nämndernas redovisningar.

12.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar

Barnens rätt till modersmålsstöd i förskoleklass skrivs in i den nya skollagen. Verksamheten tycks redan ha en bra grund vad det gäller modersmålsstöd vilket ger goda förutsättningar för att kravet i den nya skollagen ska kunna mötas. Ett utvecklingsområde för verksamheten är att förbättra analys och bedömningar av verksamhetens kvalitet i relation till de nationella målen.

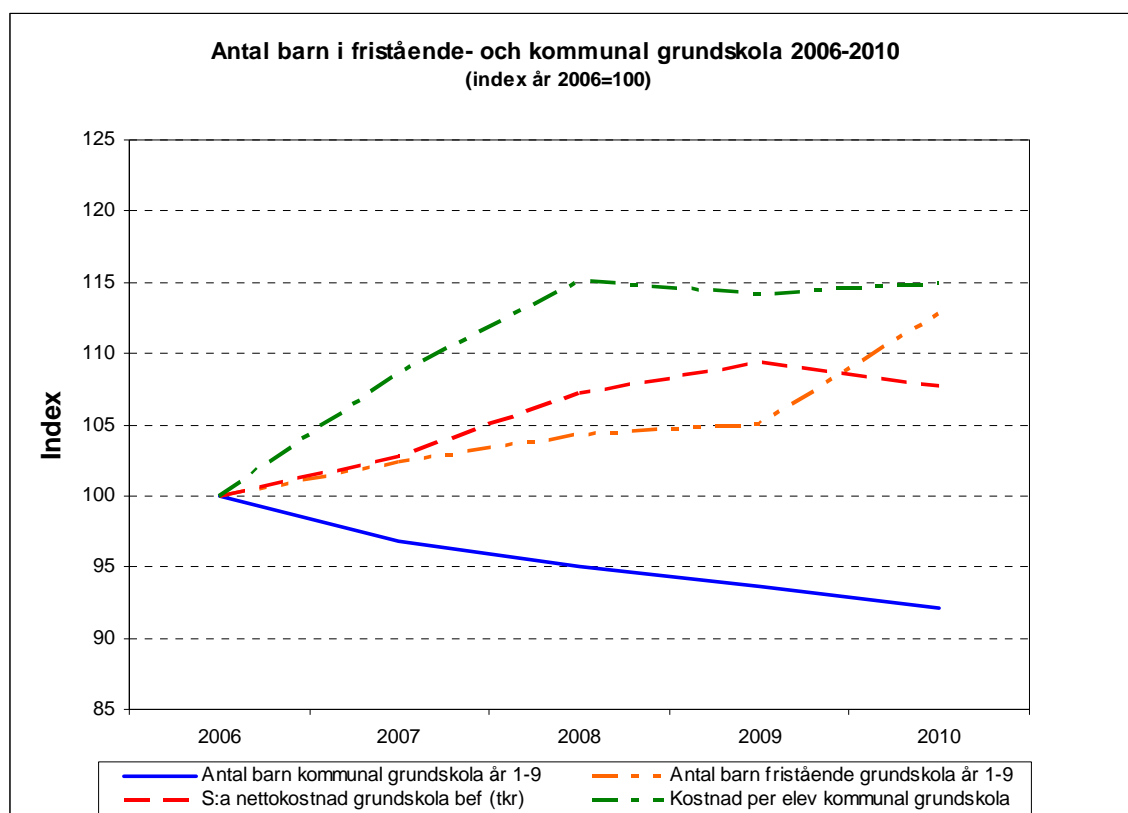


Foto: Colourbox

13. Grundskola

13.1 Förutsättningar

Det totala elevtalet inom grundskolan har endast minskat marginellt under de senaste åren, men trenden att fler elever väljer fristående grundskolor håller i sig. Antal elever i de kommunala verksamheterna sjunker stadigt och nettokostnaderna håller en tämligen jämn nivå över en treårsperiod. Andelen elever i kommunal grundskola uppgick under 2010 till 81,6 procent. Under de senaste tre åren har andelen elever i kommunal grundskola minskat med knappt två procentenheter.



Källa: Göteborgs Stadsledningskontor

Inom grundskolan i Göteborgs Stad har antalet lärare (heltidstjänster) per 100 elever ökat något under 2010 och uppgår till 8,4 lärare (+0,3), riksgenomsnittet är oförändrat 8,3. I Stockholm har lärartätheten minskat något under året och ligger nu på samma nivå som Göteborg. Andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen uppgår till 86,5 procent och andelen lärare med specialpedagogisk högskoleexamen uppgår till 8,0 procent, i båda fallen överstiger dessa andelar riksgenomsnittet.

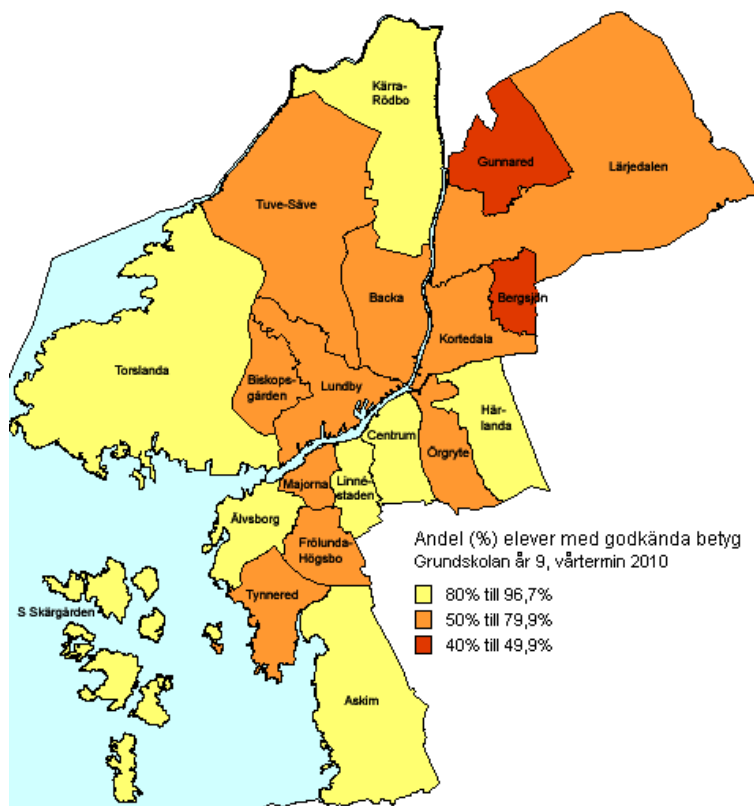
13.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv

Det finns en mängd olika sätt att presentera elevernas betyg och resultat. Beroende på vilket nyckeltal man valt, val av tidsperiod och elevgrupp kan man redovisa olika resultat och trender. Vissa nyckeltal kan visa på en positiv eller oförändrad utveckling, medan andra visar på försämrade resultat. Föregående års kvalitetsredovisning innehöll en

genomlysning av behörighet till gymnasieskolan medan denna redovisning inriktas på godkända betyg i samtliga ämnen samt genomsnittligt meritvärde.

Godkända betyg i samtliga ämnen

Resultatet för 2010 visar att i jämförelse med föregående år har andelen elever med fullständiga betyg ökat något. Våren 2010 uppnådde 72,5 procent av eleverna i Göteborgs Stads kommunala grundskolor minst godkänt i alla ämnen och kunde därmed lämna grundskolan med fullständiga betyg. Detta är en ökning med 1 procentenhet jämfört med föregående år. Såväl riksgenomsnittet som resultaten i Stockholm och Malmö visar motsatt utveckling. Där har andelen elever som når målen i alla ämnen sjunkit det senaste året. Det bör dock noteras att andelen elever som får fullständiga betyg alltså är lägre i Göteborgs Stad jämfört med riksgenomsnittet (76,6 procent) och Stockholm (75,0 procent) men högre än Malmö (60,1 procent).



Källa: Göteborgs stadsledningskontor

Kartbilden visar hur andelen elever med godkända betyg i samtliga ämnen på vårterminen i årskurs nio fördelats i de 20 stadsdelarna. Jämfört med föregående år har resultaten förbättrats i Gunnared, Lärjedalen, Biskopsgården och Centrum, medan Bergsjön, Kortedala, Majorna och Härlanda har haft motsatt utveckling.

Centrum skriver i sin kvalitetsredovisning om den förbättrade måluppfyllelsen och vilka faktorer som kan ha bidragit till denna utveckling. Man har genomfört satsningar på matematik och svenska där pedagoger fått fortbildning och handledning i olika lärgrupper. Skolorna är mer uppmärksamma på hur de organiserar lärandet vilket skapat en bättre lärmiljö. Det kan gälla att variera undervisningen mer, sätta upp tydliga mål och

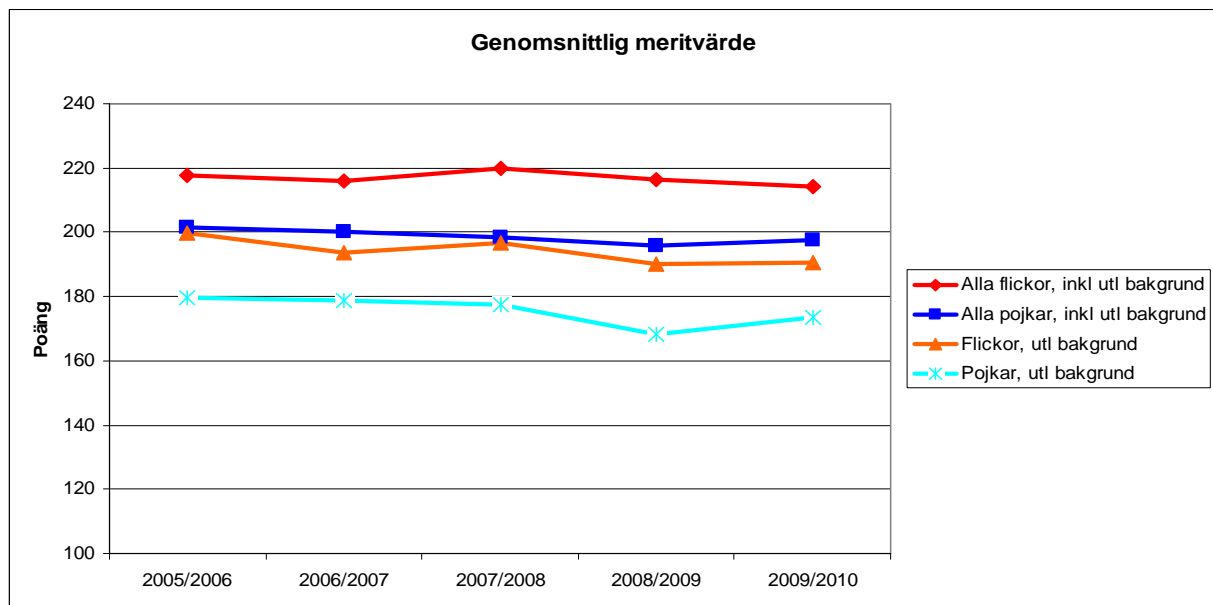
att öka kontinuiteten gällande grupper och lärare. Stadsdelsnämnden kan också se tendenser hos några elever, att de strategiskt satsat på höga betyg i de ämnen som är viktiga för deras gymnasiesval. Eleverna har då valt bort något ämne som har mindre betydelse och inte nått målet i det ämnet.

Gunnared framhåller i sin kvalitetsredovisning att med hjälp av individuella utvecklingsplaner (IUP) och åtgärdsprogram har elevernas och vårdnadshavare medvetenhet ökat om vad eleverna förväntas prestera för att uppnå ett visst betyg. I stadsdelen har man bland annat genom fortbildning och pedagogiska forum utvecklat och förbättrat undervisningen och fått en ökad förståelse för elevernas olika inlärningsstilar samt fler verktyg för att utveckla och variera undervisningen.

Genomsnittligt meritvärde

Det genomsnittliga meritvärdet för samtliga grundskoleelever *boende* i Göteborg är i stort sett oförändrat jämfört med föregående år. Om man ser till resultaten för flickor respektive pojkar syns dock förändringar. Flickornas meritvärde har sjunkit från 216,5 till 214,1 medan pojkarna förbättrat sitt meritvärde från 195,6 till 197,4 mellan åren. Sett över en femårs period har dock båda grupperna ett något sämre genomsnittligt meritvärde än tidigare. Elever med utländsk bakgrund stod för en mer positiv ökning med 3,5 till 182,1, men resultatet avseende genomsnittligt meritvärde är trots allt det näst sämsta under den senaste femårs perioden, klart under toppnoteringen läsåret 2005/06 då snittet låg på 189,6.

Studerar man utvecklingen på en än mer detaljerad nivå kan man notera att flickor med utländsk bakgrund under de senaste åren haft en något vikande utveckling när det gäller genomsnittligt meritvärde, medan pojkar med utländsk bakgrund under det senaste året förbättrat meritvärdet med 5,5 till 173,6.



Källa: Skolverket, Siris

OBS Bruten skala

DEJA – Delegationen för jämställdhet i skolan¹² publicerade 13 forskarrapporter under 2010, varav en rapport som beskriver ”pojkkrisen i skolan”. Delegationen skriver att det finns ett tydligt mönster som består i att pojkar som grupp presterar sämre på flera nivåer i utbildningssystemet. Vid skolstarten har pojkar i genomsnitt inte nått samma utveckling som flickor och pojkarnas eftersläpning kan förstärkas av att lärarnas förväntningar tenderar att vara lägre ställda på pojkarna. En del pojkar med tidiga skolsvårigheter utvecklar ”antipluggattityd” och många satsar på att få bekräftelse på andra områden än skolan, t ex inom idrott. Det finns en risk att pojkar som inte anstränger sig, blir normgivande för andra pojkar och en för skolarbetet negativ kamratkultur kan uppstå i relation med pojkarnas senare mognad. Forskning visar dessutom att flickor i genomsnitt anstränger sig mer och använder mer tid åt skolarbete än vad pojkar gör.

13.3 Modersmålsundervisning

Andelen elever som under verksamhetsåret 2010 var berättigade till modersmålsundervisning var 38,6 procent. Sett på en femårsperiod är det en ökning med 6,4 procentenheter. Andel elever som deltar i modersmålsundervisning under samma femårsperiod är dock färre, andelen har sjunkit med 3,5 procentenheter. Andelen elever som deltar i svenska som andraspråk har minskat med 1,2 procentenheter jämfört med föregående år.

Går i skola i SDN	Deltar i undervisning i modersmål ¹⁾			Deltar i svenska som andraspråk	
	Antal	Andel av samtl. elever	Andel av berättigade	Antal	Andel av samtl. elever
01 Gunnared	1 055	62,2	70,1	1 149	67,7
02 Lärjedalen	1 299	50,0	64,4	1 860	71,5
03 Kortedala	449	30,2	56,4	377	25,4
04 Bergsjön	911	65,1	66,9	1 349	96,4
05 Härlanda	124	9,3	46,6	13	1,0
06 Örgryte	197	12,9	50,6	66	4,3
07 Centrum	247	20,4	52,7	91	7,5
08 Linnéstaden	197	12,0	48,9	61	3,7
09 Majorna	95	8,1	38,0	30	2,6
11 Älvsborg	92	4,1	47,9	24	1,1
13 Askim	152	6,3	48,1	38	1,6
14 Tynnered	516	23,5	60,2	528	24,0
15 S Skärgården	5	1,2	38,5		
16 Torslanda	68	2,1	50,7		
17 Biskopsgården	770	52,0	64,8	726	49,1
18 Lundby	468	23,0	57,5	195	9,6
19 Tuve-Säve	176	20,6	53,7	134	15,7
20 Backa	509	30,8	59,8	252	15,2
21 Kärra-Rödbo	119	8,8	40,1	33	2,4
23 Frölunda-Högsbo	344	30,4	60,8	115	10,2
Göteborg	7 793	23,6	59,9	7 041	21,3

Källa: Göteborgs Stadsledningskontor

¹⁾ Undervisning i modersmål som ämne och/eller studiehandledning på modersmålet i annat ämne

¹² Flickor, pojkar, individer –om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan (SOU 2010:99).

Av tabellen framgår att deltagandet är ganska lågt i stadsdelar som t ex Kärra-Rödbo, Härlanda och Majorna. Sett till nationella nyckeltal är stadens resultat avseende deltagande i modersmålsundervisning lägre i förhållande till de andra storstäderna, det gäller särskilt i förhållande till Malmö.

13.4 Matematik

Läsa-skriva-räkna-satsning

Läsa-skriva-räkna-satsningen är ett riktat statsbidrag till kommunerna som pågår under perioden 2008-2012. Satsningens syfte är att fler elever i årskurs 1-3 ska nå kunskapsmålen.

Center för skolutveckling har skapat ett nätverk som arbetar med satsningen. Cfs har bland annat erbjudit alla lärare i årskurs 1-3 en tredagars metodutbildning i matematik eller läs- och skriv. Cfs har även utbildat handledare i varje stadsdel som arbetar vidare med frågorna i respektive stadsdel. Satsningen på Läsa-skriva-räkna i Göteborg har på uppdrag av Cfs utvärderats av doktorander inom forskarskolan CUL – Centrum för Utbildningsvetenskap och Lärarforskning vid Göteborgs universitet. I utvärderingen skriver författarna att det vore angeläget att kunna svara på om elevernas basfärdigheter faktiskt förbättras och huruvida satsningen påverkat resultatet. Författarna konstaterar att frågan är komplex och att det krävs en stor longitudinell studie för att kunna besvara frågan.

Ämnesprov i matematik i årskurs tre och fem

Den första totalinsamlingen av de nationella ämnesproven i årskurs tre som gjordes våren 2010 visar att vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund har stor påverkan på elevernas skolresultat redan i årskurs tre. Endast 68 procent av eleverna med vårdnadshavare med förgymnasial utbildning klarade delprovet om skriftliga räknemetoder. För elever med högskoleutbildade vårdnadshavare var motsvarande andel 88 procent. Det delprov i matematik som flest elever klarade var delprovet som prövade elevernas kunskaper när det gäller att dela upp tal och helheter, 95 procent nådde kravnivån. Delprovet med skriftliga räknemetoder hade lägst andel elever som nådde kravnivån, 84 procent.

Vad gäller resultatredovisningen för årskurs fem kan konstateras att det är 80,6 procent av eleverna som uppnådde kravnivån för alla fyra delproven sammanlagt. År 2009 var det 80,5 procent, medan endast 73 procent nådde motsvarande kravnivå 2008.

Det är marginella skillnader mellan flickors och pojkars resultat. För elever med utländsk bakgrund är resultaten 4–6 procentenheter lägre än resultaten för elever med svensk bakgrund i tre av delproven, men i delprovet som handlar om längd, area och skala är skillnaden 10 procentenheter. Här finns också den största skillnaden i resultatet mellan elever vars föräldrar har en förgymnasial utbildning som sin högsta utbildningsnivå och elever vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning.

13.5 Analys

Vid flera tillfällen har Stadsledningskontoret efterfrågat en tydligare resultatanalys från nämnderna. I flertalet kvalitetsredovisningar saknas fortfarande denna analys eller är summariskt beskriven. Nämnderna beskriver ofta sitt arbete med att nå en ökad måluppfyllelse, men man gör mycket sällan en koppling mellan insatta åtgärder och

resultat. Den nya skollagen innebär att skolor och nämnder måste se över det systematiska kvalitetsarbetet. I den nya stadsdelsorganisationen finns dessutom ett flertal funktioner som helt eller delvis arbetar med frågor av denna karaktär. Samverkan i staden och mellan olika verksamhetsområden bör kunna bidra till en fördjupad och förbättrad analys och kvalitetsuppföljning.

För att stödja nämnderna i deras analysarbete behöver stadens elev-, och betygsstatistik utvecklas, för att på ett bättre sätt visa utveckling över tid samt resultat för olika elevgrupper. Detta kan exempelvis gälla för elever med kort vistelsetid i landet, flickor respektive pojkar samt anpassning till ny betygsskala och behörighetsregler till gymnasieskolan.

Under 2010 var det 72,5 procent av eleverna som hade godkänt betyg i samtliga ämnen medan 85,7 procent var behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Inför höstterminen 2011 skärps behörighetskraven till gymnasieskolan och det kommer krävas godkända betyg i åtta ämnen för yrkesprogram respektive tolv ämnen för studieförberedande program. Detta innebär att grundskolan i större utsträckning behöver stödja eleverna att nå godkända betyg i fler ämnen för att få behörighet till gymnasieskolan.

Forskning visar att det finns ett tydligt mönster som består i att pojkar som grupp presterar sämre på flera nivåer i utbildningssystemet. Resultatet överensstämmer väl med resultatet för pojkar inom den kommunala grundskolan i Göteborg, men trots allt är det pojkarna som står för den största ökningen vad gäller behörighet till gymnasieskolan under 2010.

13.6 Utvecklingsområden och framtida utmaningar

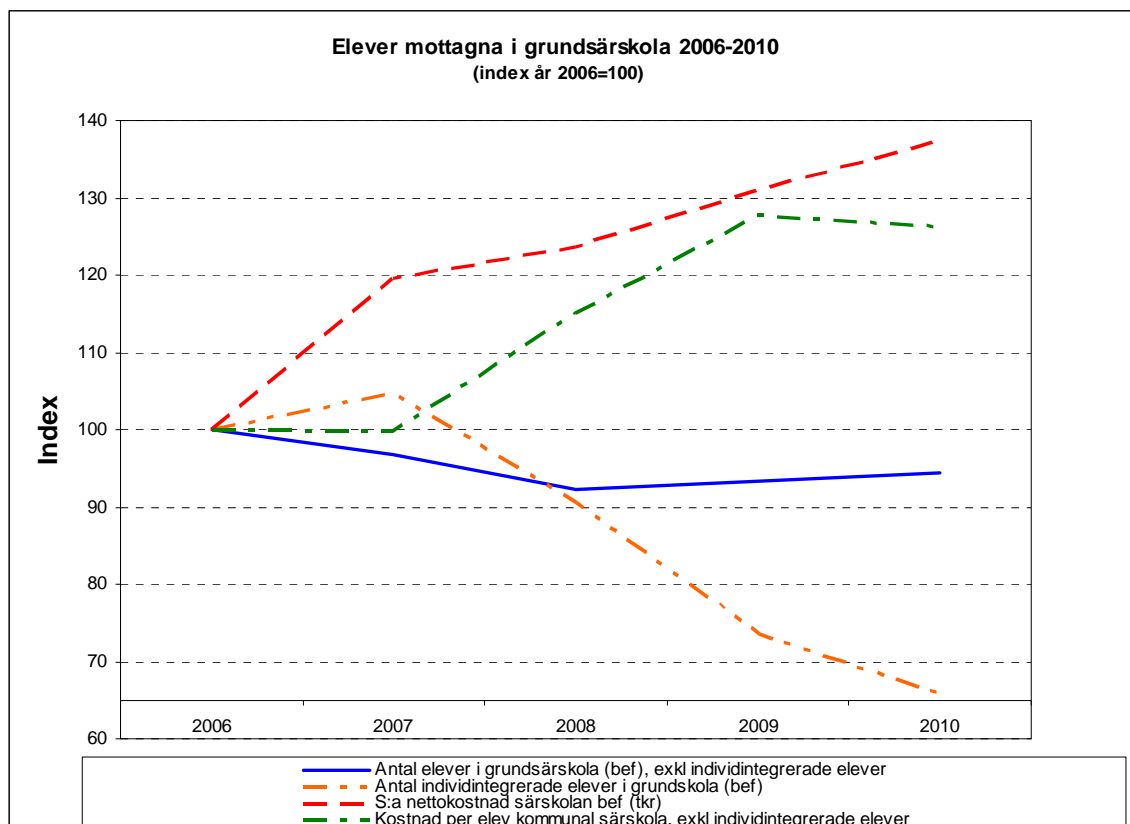
De nya skolreformerna har fokus på kunskap och kvalitet för att fler elever ska nå målen. Reformerna innebär bland annat en ny skollag med tydliga bestämmelser om ansvar, rättigheter och skyldigheter, en förändrad läroplan för förskolan, nya samlade läroplaner för den obligatoriska skolan, en ny betygsskala med sex steg, betyg från skolår 6 och en ny gymnasieskola. Dessutom ska lärarlegitimation införas, lärarutbildningen står under förändring och nationella satsningar gällande fortbildning för lärare, rektorsutbildning och olika utvecklingsstöd. Det krävs stora insatser för att implementera alla förändringar som anges ovan. Detta är en av de stora utmaningarna för förskola och skola de kommande åren.

Med tanke på de nya behörighetsreglerna till gymnasieskolan och de förändringar som införs i skollagen beträffande möjligheten till ett tionde skolår i grundskolan, behöver grundskolan och gymnasieskolan hitta närmare samverkan kring de elever som riskerar att bli obehöriga till ett nationellt program. Ett tionde skolår behöver dock inte innebära att det förläggs i anslutning till årskurs nio i grundskolan. Studie och yrkesvägledningen behöver också finnas med i detta utvecklingsarbete tillsammans med grundskola och gymnasieskola.

14. Obligatoriska särskolan, gymnasiesärskolan samt särvox

14.1 Förutsättningar

Den obligatoriska grundsärskolan hade en marginell ökning av antal elever jämfört med föregående år. Det totala elevantalet uppgick till knappt 600 elever. Andelen flickor uppgår till 41 procent. Det totala antalet mottagna elever har minskat under en femårs period. Det går också att konstatera att antalet individintegrerade elever har minskat, se diagram nedan.



Källa: Göteborgs Stadsledningskontor

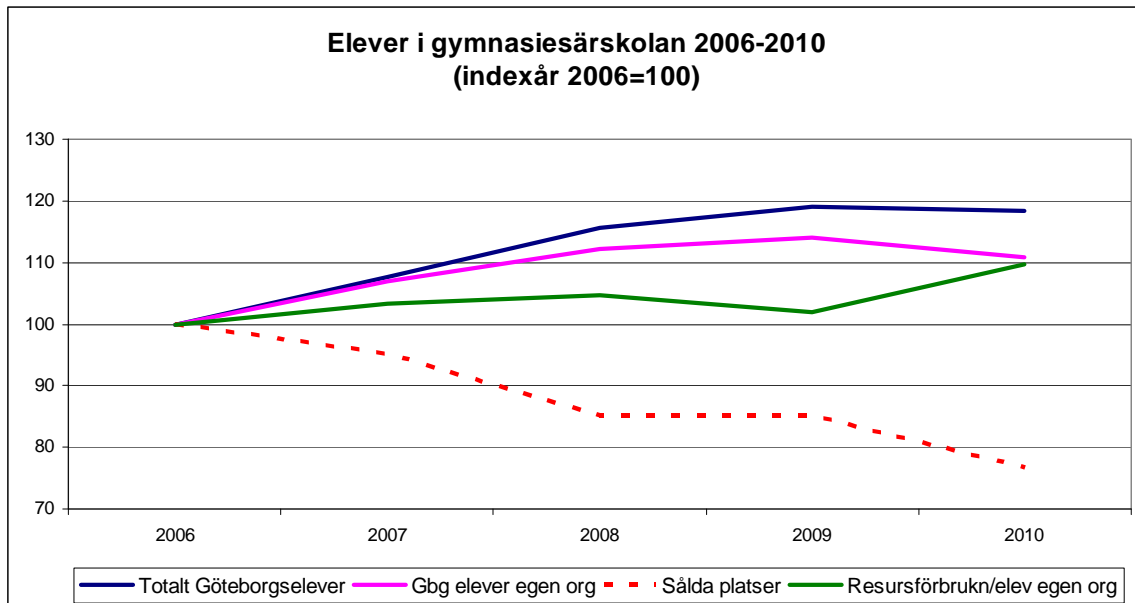
Antal lärare per 100 elever minskade från 23,4 till 21,4. Motsvarande siffra för Stockholm för 2010 var 17,2 och för Malmö 23,5. Nettokostnaden för en elev mottagen i grundsärskolan i Göteborgs Stad ökade marginellt under 2010.

Gymnasiesärskolan

Det totala antalet elever i gymnasiesärskolan är oförändrat jämfört med 2009. Andelen elever i den egna organisationen minskar, såväl elever boende i Göteborg som elever från andra kommuner. En förklaring kan vara att grundsärskoleelever som varit integrerade i grundskolan vill fortsätta som integrerade elever i en ”vanlig” gymnasieskola. Detta erbjuds i något högre utsträckning i GRs kranskommuner.

Andelen kvinnor i gymnasiesärskolan uppgår till drygt 38 procent.

Nettokostnaden per elev i gymnasiesärskolan ökar vilket främst förklaras av ett minskande elevtal samtidigt som antalet elever på individuella programmet inom gymnasiesärskolan, med ett större resursbehov, ökat.



Källa: Göteborgs Stadsledningskontor

Under hösten 2010 genomförde skolinspektionen¹³ granskning av hur kommunerna tar sitt ansvar för handläggning och utredning inför beslut om mottagande i särskolan. Inspektionen granskade utredningar och beslut för 715 slumpvis utvalda elever i 30 likaså slumpvis utvalda kommuner. Granskningen visade att handläggningen inför mottagande i särskolan brister och alla kommuner som granskats har fått kritik för bristande kvalitet vad gäller handläggning och utredning. Skolinspektionens granskning visade också att andelen utrikes födda elever samt elever med utrikes födda föräldrar i de granskade kommunerna var fler än motsvarande grupp i grundskolan. Skolinspektionen går under 2011 vidare i sin granskning av mottagande av elever i den obligatoriska särskolan. Den nya genomgången omfattar utredningar och beslut i ytterligare 28 kommuner samt 7 specialskolor.

Göteborgs Stad anordnade inför höstterminen 2010 informationsmöten i flera stadsdelar för vårdnadshavare som ville få mer information och kännedom om stadens verksamheter inom den obligatoriska särskolan. Detta beskrivs i den inledande texten under rubrik 3.4.

Särvux

Antalet studerande inom särvux uppgick under året till 204 personer vilket innebär en ökning med nästan 20 procent under de senaste fem åren. Könsfördelningen visar att 55 procent av de studerande är kvinnor.

¹³ Skolinspektionen (2011). Särskolan. Granskning av handläggning och utredning inför beslut om mottagande.

När det gäller resultaten är den sammantagna redovisningen av betyg knapphändig, då få betyg sätts inom särvox. Avbrottsfrekvensen ligger på en relativt konstant låg nivå.

14.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv

Nämndernas redovisningar av grundsärskolan är summariska.

Utbildningsnämnden beskriver gymnasiesärskolans arbete med individuella utvecklingsplaner. Planerna utvärderas regelbundet och är utgångspunkt i alla utvecklingssamtal och bidrar på så sätt till elevernas medvetenhet om sin progression i lärandet. Elevernas praktik- och utslussningsplaner följs upp i utvecklingssamtalen med elever och föräldrar. Syftet är att få större delaktighet och helhetssyn vad gäller utslussning till arbete och sysselsättning.

14.3 Analys

Det totala antalet elever inom grund- och gymnasiesärskolan är relativt liten, vilket innebär att små förändringar i elevgruppen kan ge stort genomslag i statistik och sammanställning. Inom grundsärskolan minskar andelen individintegrerade elever. Det kan framgent vara intressant att följa frågan avseende den minskande andelen individintegrerade elever och orsakerna till detta.

Mot bakgrund av den kritik som skolinspektionen framfört gentemot de granskade kommunerna, finns det anledning att initiera en uppföljning av nämndernas arbete avseende handläggning och utredning inför mottagande. Uppföljningen beräknas vara färdig under 2011.

14.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar

Hittills har elever i grundsärskolan haft rätt till ett tionde skolår enligt den gamla skollagen. I den nya skollagen är grundsärskolan en nioårig skolform. Syftet är att underlätta samarbete mellan grundsärskolan och grundskolan. Om en elev i grundsärskolan efter det nionde skolåret inte har nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås, har eleven dock rätt att slutföra sin utbildning i grundsärskolan under ytterligare två år.

Tidigare bedömdes och betygssattes eleven ”efter sina förutsättningar”. De nya kursplanerna medför stora förändringar och fasta kunskapskrav införs i årskurs 6 och 9.

Elever med autism, men utan utvecklingsstörning, tillhör enligt den nya skollagen inte längre målgruppen för grundsärskolan. En elev som är inskriven i grundskolan kan få sin utbildning i en annan skolform, t ex i grundsärskolan, vilket innebär att de berörda eleverna fortfarande kan gå kvar i sarskolan men undervisas enligt grundskolans läroplan och kursplaner.

Den nya gymnasiesärskolan föreslås bestå av nio nationella program och ett träningsprogram för elever som inte kan följa undervisningen på de nationella programmen. Ett ämne ska exempelvis kunna bestå av flera kurser där betyg sätts efter avslutad kurs. Förslaget om en poäng- och kursindelning av de nationella programmen innebär ökade möjligheter att möta varje elev på dennes nivå och bygga in en tydlig

progression i utbildningen. Om förslaget genomförs innebär detta en utmaning för gymnasiesärskolan.

Den kommunövergripande nivån behöver följa upp resultatet av 2008 års omorganisering av särskolans verksamhet, då stadsdelsnämnderna tog över produktionsansvaret från SDN Högsbo för alla elever mottagna i särskolan.

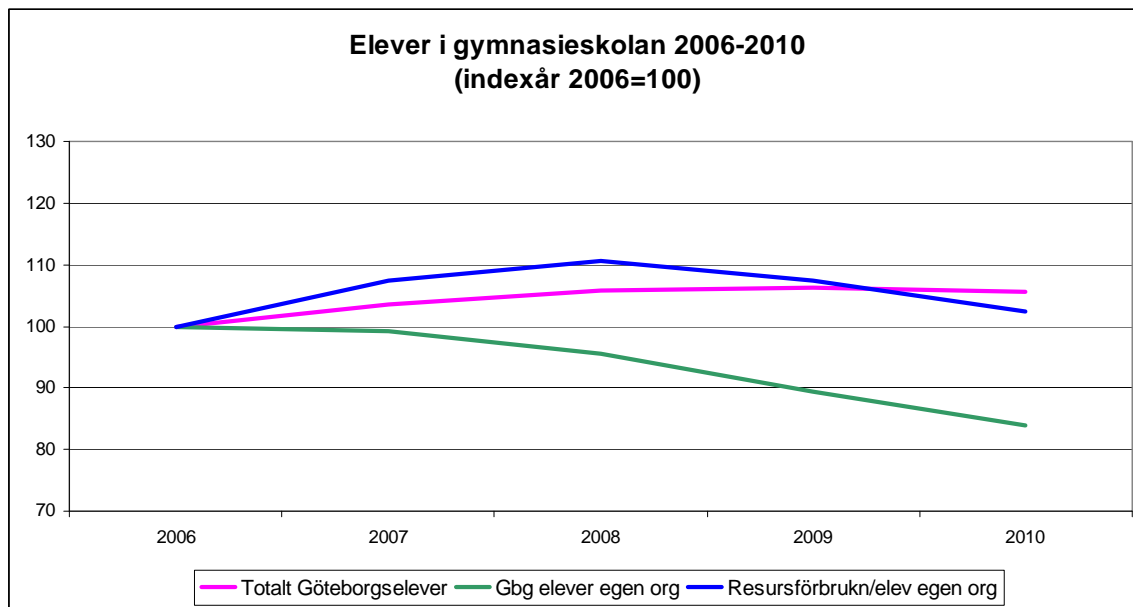


Foto: Colourbox

15. Gymnasieskolan

15.1 Förutsättningar

Antalet ungdomar i gymnasieålder kommer att minska fram till år 2015 samtidigt som antalet platser på fristående gymnasieskolor förväntas öka under perioden.



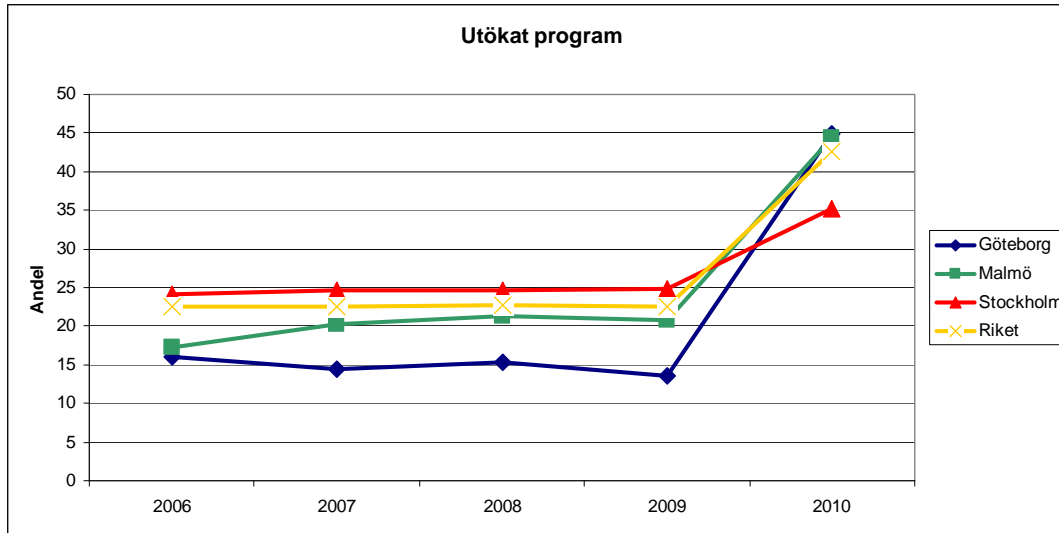
Källa: Göteborgs Stadsledningskontor

Utbildningsnämnden har under de senaste åren vidtagit en mängd åtgärder för att anpassa den egna organisationen till ett lägre elevtal. Samtidigt pågår planering för lokalförändringar, i avsikt att öka effektiviteten och skolornas attraktion. Inför hösten 2010 var de kommunala gymnasieskolorna väl fyllda och i årskurs ett var 97 procent av platserna belagda. Många av stadens skolor har ett starkt varumärke och ett högt sökandetryck.

Ändrade behörighetsregler till universitet och högskola

Läsåret 2009/10 ökade andelen elever som läser utökat program mycket kraftigt. Förklaringen är att nya tillträdesregler infördes till universitet och högskola. Från och med antagningen 2010 krävs att eleverna ska ha läst fullständigt program, 2 500 poäng, samt att ha godkända betyg i minst 90 procent av kurserna inklusive svenska, svenska som andra språk, matematik och engelska. De nya behörighetsreglerna ökar risken att fler elever inte får högskolebehörighet inom ungdomsgymnasiet vilket i sin tur kan komma att öka trycket på den kommunala vuxenutbildningen.

Eleverna ges numera möjlighet att förbättra sin konkurrenssituation genom att läsa högre kurser i matematik, språk eller särskilda kurser inriktade mot de områdesbehörigheter som Högskoleverket beslutat om. Elever som läser dessa meritpoängskurser som utökat program, utanför slutbetyget, riskerar inte att försämra sin genomsnittliga betygspoäng om man misslyckas med kursen, vilket ökar attraktiviteten.



Källa: Skolverket

I Göteborgs Stad var det läsåret 2008/09 13,6 procent av eleverna som läste utökat program, läsåret 2009/10 hade denna andel ökat till 44,9 procent. I riket uppgår andelen totalt till 42,6 procent. Enligt Skolverkets statistik för riket är det en något större andel män som läser utökat program, andelen är också något högre bland de elever som studerar hos en fristående huvudman. I Göteborgs Stad är det elever på Fordonsprogrammet (92,1 procent) och Teknikprogrammet (75 procent) som läser utökat program i störst utsträckning. Andelen elever som läser reducerat program ligger numera på mycket låga nivåer. I Göteborg uppgick denna andel till 0,5 procent. De ändrade behörighetsreglerna och elevernas anpassning till dessa kommer med stor sannolikhet att innebära ökade kostnader för huvudmännen inom gymnasieskolan.

15.2 Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv

Den genomsnittliga betygspoängen låg under 2010 på 14,0 vilket i stort sett är oförändrat jämfört med de tre senaste läsåren. Motsvarande resultat (14,0) redovisas för eleverna i de kommunala gymnasieskolorna i Malmö medan resultatet för elever i Stockholm var 15,0 poäng.

Det nationella program som sammantaget har högst medelvärde i Göteborg är Naturvetenskapsprogrammet med 15,9 i genomsnittligt betygspoäng. Kvinnorna har i genomsnitt ett betygssteg högre än männen, 14,5 respektive 13,5 betygspoäng.

Enligt Skolverkets officiella statistik har andelen elever som når högskolebehörighet vid Göteborgs Stads gymnasieskolor minskat med tre procentenheter mellan 2009 och 2010. I utbildningsförvaltningens egna material uppgår andelen högskolebehöriga till 84 procent under 2009, vilket då skulle tyda på en ökning med två procentenheter mellan åren.

Behörighetsreglerna till högskolan har, som tidigare nämnts, skärpts från och med läsåret 2009/10. På nationell nivå har detta inneburit att andelen elever med grundläggande behörighet till högskolan minskat med tre procentenheter och uppgick under våren 2010 till 87 procent.

Inom stadens gymnasieskolor har andelen elever med slutbetyg inom fyra år ökat till 71,1 procent. I Stockholms Stad var motsvarande andel 70,1 procent och i Malmö 66,9 procent.

I Göteborg når eleverna på Teknikprogrammet, Naturvetenskapsprogrammet och Byggprogrammet de högsta resultaten då drygt 90 procent av eleverna erhölet ett slutbetyg inom fyra år.

	2006	2007	2008	2009	2010
Genomsnittlig betygspoäng	14,0	14,1	13,9	14,1	14,0
Andel elever behöriga till högskolan ¹⁴	86,5	86,9	86,4	89,3	86,5
Andel elever med slutbetyg inom fyra år ¹⁵	72,8	72,6	73,1	70,6	71,1

Källa: Skolverket

Genomströmning

Nedanstående tabell visar genomströmningen efter tre år för de elever som var inskrivna på nationellt- eller specialutformat program i år ett höstterminen 2007 och samtidigt helt nyintagna i den kommunala gymnasieskolan.

Enhet	Ursprungligt elevantal 2007	Snitt meritvärde gr. skolan	Andel med slutbetyg 2010
Angeredsgymnasiet	250	197	51%
Bräcke gymnasiet	262	196	74%
Burgårdens utbildningscentrum	543	191	57%
Ester Mosessons gymnasium	214	196	75%
Frölundagymnasiet	264	203	67%
Hvitfeldtska gymnasiet	580	260	73%
IHGR	108	251	60%
Katrinelundsgymnasiet	391	221	74%
MTG	75	203	91%
Munkebacksgymnasiet	172	194	53%
Polhemsgymnasiet	318	281	87%
Schilleska gymnasiet	304	232	62%
YTC	302	197	69%
UBF totalt	3 783	220	68%

Källa: Utbildningsförvaltningen

¹⁴ Andelen elever av alla elever med slutbetyg från nationellt eller specialutformat program som har grundläggande behörighet till universitet och högskola. Grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier har den som i slutbetyg från nationellt eller specialutformat program har lägst betyget Godkänt på kurser som omfattar minst 90 procent.

¹⁵ För 2010 beräknas nyckeltalet på följande sätt. Andel av de elever i år 1 på program den 15 oktober 2006 (inkl IV-program) som inte fanns i gymnasieskolan den 15 oktober 2004 eller den 15 oktober 2005, och som fick slutbetyg från program eller IB läsåret 2009/10 eller tidigare. Motsvarande beräkningssätt gäller för föregående år.

Enligt målbilden borde samtliga dessa elever ha lämnat gymnasiet med ett slutbetyg våren 2010. Totalt antogs 3 783 elever i de kommunala gymnasieskolorna hösten 2007 och elevernas genomsnittliga meritvärde var 220. Tre år senare, våren 2010, lämnade 68 procent av ursprungsgruppen gymnasieskolan med ett slutbetyg från nationellt program. De elever som fullföljde sina gymnasiestudier hade ett högre meritvärde från grundskolan än de elever som inte fick ett slutbetyg efter tre år. Enligt annan statistik från SCB noteras också att de skolor med låg andel elever med slutbetyg efter tre år hade en låg andel elever som var förstahandssökande till skolan.

32 procent av elevgruppen fick alltså *inte* slutbetyg efter tre år. Dessa elever fördelade sig enligt följande:

- 9 procent erhöll ett samlat betygsdokument,
- 4 procent återfanns inom uppföljningsansvaret
- 13 procent läste ett fjärde år på gymnasieskolan
- 5 procent av de elever som avbröt sina studier kom från annan kommun, därav är dokumentationen inte helt komplett beträffande dessa elever,
- 1 procent av eleverna avslutade sina studier hos annan huvudman.

I utbildningsförvaltningens analys av materialet framkommer att det skett en tydlig ökning av elever som behöver ytterligare tid på sig i gymnasieskolan. Resultatet kan förklaras av att preparandsatsningen inneburit färre avhopp och fler godkända betyg, men att tiden i gymnasieskolan ökat i omfattning.

15.3 Analys

Att öka andelen elever med slutbetyg, andelen elever som är behöriga till högskolan och andelen elever som slutför sin gymnasieutbildning på tre år är väsentligt. Den stora skillnaden mellan gymnasieenheterna avseende elevgenomströmningen finns inte analyserad i utbildningsnämndens redovisning. Av de särskilda satsningar som utbildningsnämnden redovisar framträder bland annat preparandsatsningen och kompetensutveckling i coachande förhållningssätt. I preparandsatsningen har uppmärksamhet och resurser styrts till elever med låga meritvärden, med målet att alla ska fullfölja sin utbildning. Preparandsatsningen har lett till att individualisering och flexibilitet ökat rent allmänt till förmån för många fler än den primära målgruppen. Med tanke på att utvecklingen de senaste åren visar på allt fler avhopp och färre elever som fullgör gymnasieutbildningen inom tre år, är denna satsning särskilt angelägen och fler åtgärder för att motverka den negativa utvecklingen bör övervägas.

15.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar

Hösten 2011 införs den nya gymnasiereformen Gy2011. Det innebär att ett fortsatt stort fokus kommer att ägnas åt implementering av en reviderad programstruktur, nya kursplaner samt effekter av nya behörighetsregler.

Antalet elever i gymnasieålder fortsätter att minska under de närmaste åren samtidigt som antalet platser på fristående gymnasieskolor ökar. Detta innebär en fortsatt stor konkurrens om eleverna inom skolformen vilket betyder att den kommunala gymnasieskolan måste arbeta aktivt med omställning samtidigt som man utvecklar verksamheten så att kvaliteten förbättras och ger goda kunskapsresultat.

Utbildningsnämnden betonar vikten av att utveckla kvalitetsarbetet genom tydliga ansvars- och delegationsförhållanden, verksamhetsbesök samt översyn av gemensamma nätverk och stödsystem. Nämnden framhåller också att det är väsentligt att skapa förutsättningar och stimulera arbetssätt där IT ingår som ett självklart verktyg i lärandet.

En framtida utmaning för grund- och gymnasieskolan är de nya behörighetsreglerna till gymnasieskolan och de förändringar som införs i skollagen beträffande möjligheten till ett tionde skolår i grundskolan. Grundskolan och gymnasieskolan behöver hitta närmare samverkan kring de elever som riskerar att bli obehöriga till ett nationellt program.



Foto: Colourbox

16. Vuxenutbildning och sfi

Vuxenutbildningsnämnden ansvarar för all utbildning inom skolformerna komvux (kommunal vuxenutbildning), sårvux (vuxenutbildning för intellektuellt funktionshindrade) och sfi (svenska för invandrare).

16.1 Förutsättningar

Vuxenutbildningsförvaltningen arbetar med information, vägledning, antagning, upphandling av utbildning, uppföljning mm. Utbildningen är upphandlad hos olika utbildningsanordnare. Under 2010 upphandlades utbildning hos 14 anordnare varav utbildningsförvaltningen, Studium, Göteborgs Stad är en. Övriga anordnare är externa.

Vuxenutbildningen har under året varit inne i ett expansivt skede och den sammantagna utbildningsvolymen riktad mot Göteborgarna ökade med 14 procent jämfört med tidigare år. Utbildning erbjöds, precis som tidigare, inom vuxenutbildningsnämndens reguljära utbud men också i form av extra resurser som riktade statsbidrag (yrkes-vux) och EU-stöd.

Den från staten riktade satsningen på yrkes-vux har samordnats via GR och dess medlemskommuner. Motivet är att vuxenutbildningen behöver uppträda som *en* aktör inom arbetsmarknadsregionen.

16.2 Sfi -svenska för invandrare

Sfi – svenska för invandrare vänder sig till personer som invandrat till Sverige och som saknar grundläggande kunskaper i svenska språket. För att läsa sfi ska man vara över 20 år och folkbokförd i Sverige. Sfi-undervisningen har tre studievägar och kurserna kan kombineras med grundläggande- och gymnasialvuxenutbildning. Sfi bedrivs i traditionell undervisningsform, digital sfi, kvällsstudier eller flexibla studier samt verksamhetsförlagd sfi.

Det totala antalet studerande inom sfi uppgick under året till drygt 10 000 personer vilket är en ökning med 10 procent jämfört med föregående år. En förklaring till denna ökning kan vara att den så kallade kärleksinvandringen och arbetskraftsinvandringen ökat.

Kön till sfi-utbildning har under året varit relativt konstant och uppgått till 600-700 personer, vilka erbjudits utbildning inom ramen för lagstadgad väntetid (tre månader). I gruppen ingår ca 300 gäststuderande, vilka inte utgör en prioriterad grupp och har därför en längre kötid.

De sfi-studerande blir allt yngre. Gruppen 20-29 år ökar stadigt över tid medan åldersgrupperna 30-39 år och 40-49 år minskar. Att antalet yngre ökar kan förklaras av allt fler yngre män i flyktingströmmarna samt att antalet gäststudenter ökar. Totalt är andelen kvinnliga studerande något högre än andelen män inom sfi.

När det gäller verksamhetsförlagd sfi har andelen studerande som deltog i denna verksamhet minskat över tid. Hösten 2007 deltog 44 procent av de studerande i denna verksamhet för att sedan stadigt minska till 27 procent av de studerande under hösten

2010. En orsak till denna utveckling är det arbete som pågått med att kvalitetssäkra praktikplatserna och på bästa sätt matcha dem till de studerandes behov och förutsättningar. Det har inneburit att vissa studerande fått invänta ”rätt” plats. En annan orsak till minskningen av verksamhetsförlagd sfi är att andelen gäststuderande och arbetskraftsinvandrare ökat och dessa grupper har inte samma behov av arbetslivskontakter.

Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv

Vuxenutbildningsförvaltningen redovisar resultat för studerande inom sfi per respektive studieväg. De resultat som redovisas är andel betyg för nybörjare efter 24 månader, andel avbrott samt lärsträcka¹⁶.

Andel betyg för nybörjare efter 24 månader har varierat över tid. Under 2010 märks en viss nedgång inom samtliga studievägar. Några tydliga förklaringar finns inte men en orsak kan vara att antalet gäststuderande ökar och att deras benägenhet att ta betyg är kanske lägre än hos andra grupper av studerande. Det högsta resultatet uppnåddes för studieväg 3, dvs för studerande på den ”högsta” nivån.

I Skolverkets mätning av resultat för sfi (2008/2009) redovisas bättre resultat beträffande såväl betyg som avbrott än de jämförbara kommunerna Stockholm och Malmö.

När det gäller avbrott minskar dessa under den senaste 24 månadersperioden på samtliga studievägar. Avbrotten varierar över tid och några tydliga trender är svåra att utläsa. När det gäller lärsträcka är det svårt att utläsa några tydliga förändringar under den senaste 3 årsperioden.

	2006	2007	2008	2009	2010
I arbete (egen företagande/anställd) efter Sfi-studier	23 %	29 %	31 %	28 %	29 %

Källa: Vuxenutbildningsnämndens kvalitetsredovisning 2010

Ovanstående tabell visar att andelen anställda efter sfi-studier ligger ungefär på samma nivå från 2007 och framåt. Andelen sfi-studerande som fortsatt att studera ett halvår efter studierna vid vuxenutbildningen fortsätter att öka och uppgick under 2010 till 51 procent, medan andelen som återfinns i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller är arbetssökande har minskat något.

Beträffande den nya lagen om sfi-bonus¹⁷ kan konstateras att det under året endast beviljats någon enstaka bonus, men att det under 2011 sannolikt kommer att bli mer frekvent.

¹⁶ Antalet dagar mellan start och slutdatum för alla kurser den studerande varit registrerad och påbörjat.

¹⁷ SFS 2010:538 Lag om prestationsbaserad stimulanssättning inom svenskundervisning för invandrare. I korthet innebär lagstiftningen att en sk sfi-bonus betalas ut efter ansökan till dem som klarar Godkänt inom ett år från att studierna startade.

Analys

Den nationella sfi-statistiken över studieresultat visar på variationer mellan olika bakgrundsfaktorer och studieresultat. Skolverkets statistik visar entydigt att de studerandes tidigare utbildningslängd påverkar studieresultaten. Statistiken visar också att studieresultaten varierar tydligt mellan olika åldersgrupper.

I Göteborg får åldersgruppen 20-29 år betyg i större utsträckning än äldre åldersgrupper. Kvinnor gör färre avbrott och får betyg i större utsträckning än männen. De som studerar på dagtid får betyg i större utsträckning än de som studerar på kvällstid. Under året har andelen kvällsstuderande ökat vilket kan vara en orsak till årets vikande betygsresultat. Behovet av en fortsatt ökad individanpassning lyfts fram i såväl anordnarnas som skolverkets rapporter.

16.3 Grundläggande och gymnasial vuxenutbildning

Komvux vänder sig till vuxna som vill studera på grundskolenivå, gymnasialnivå eller eftergymnasial påbyggnadsnivå. Inom Komvux kan den studerande välja mellan kurser, både allmänna och yrkesinriktade, inom flera ämnesområden.

Antalet studerande inom komvux minskade mellan åren 2005-2009. Under 2010 ökade antalet studerande inom såväl grundläggande- och gymnasial vuxenutbildning. Könsfördelningen är relativt konstant över tid och kvinnorna utgör drygt 60 procent av de studerande. En annan tydlig trend är att de studerande blir allt yngre. Sett över tid har åldersgruppen 20-29 år ökat inom alla utbildningar. Orsaken till detta kan ha flera förklaringar, t ex har andelen elever med ofullständiga gymnasiebetyg samt ungdomsarbetslösheten hållit i sig under flera år.

Kostnaden per utbildningsplats har minskat under året främst beroende på att ett nytt ramavtal tecknats.

Måluppfyllelse i ett femårigt perspektiv

Inom den gymnasiala vuxenutbildningen har utvecklingen under 2010 varit negativ då andelen godkända betyg minskat och andelen avbrott ökat.

	2006	2007	2008	2009	2010
Andel betygssatta	i.u	i.u	71 %	71 %	66 %
Studieavbrott	i.u	i.u	15 %	14 %	20 %
Ej avslutade studier	i.u	i.u	14 %	15 %	14 %

Källa: Årsrapport, Vuxenutbildningsnämnden

Tabellen ovan visar resultat beträffande betyg, avbrott och fortsatta studier inom komvux totalt. Enligt vuxenutbildningsförvaltningens kvalitetsredovisning är det framför allt resultaten inom den gymnasiala vuxenutbildningen som har försämrats.

Analys

I vuxenutbildningsförvaltningens kvalitetsgranskningar samt studerandeprocessundersökningen under 2010 konstateras att de studerande inte fullt ut fått tillräckligt stöd och anpassningar för att kunna klara sina studier. Introduktion och individuell studieplanering är områden som brustit liksom att de studerande inte fått lärarledd undervisning i den utsträckning de behövt.

Ytterligare en förklaring kan även vara de förutsättningar som getts anordnarna i samband med införandet av det nya ramavtalet. Förvaltningen kan exempelvis behöva se över de tidsmässiga förutsättningarna för omställning eller uppstart av ny verksamhet.

En annan orsak till de försämrade studieresultaten kan vara förändringar i studerandegruppen. Under 2010 har en stor andel av yrkes-vux kurser genomförts i GRs regi. Studerande på yrkes-vux har statistiskt sett bättre studieresultat och färre avbrott än studerande i allmänna ämnen. Det stora utbildningsutbudet och hög arbetslöshet kan också ha inneburit att de studerande i högre utsträckning utgjorts av personer som betraktat utbildning som ett alternativ till en annan sysselsättning och har därför varit mer benägna till avbrott.

16.4 Utvecklingsområden och framtida utmaningar

Vuxenutbildningsförvaltningen har identifierat tre huvudprocesser:

- Att rekrytera studerande
- Att informera och vägleda individer
- Att utbilda

I förvaltningens kvalitetsarbete läggs stort fokus på den sistnämnda huvudprocessen, dvs att utbilda. När det gäller de huvudprocesser som bedrivs inom förvaltningens egen verksamhet är dessa beskrivna och analyserade i mindre omfattning i nämndens kvalitetsredovisning.

För att motverka årets utveckling med ökade studieavbrott och en lägre andel studerande med betyg inom komvux behöver arbetet med en ökad individualisering och flexibla studieformer fortsätta. Utveckling av upphandling, uppföljning och utvärdering är också mycket väsentligt för att nå en ökad måluppfyllelse.

Samhällets kompetenskrav ökar och individens och arbetslivets behov av kunskap förändras kontinuerligt. Utbildningsområdet måste hela tiden utvecklas för att möta dessa behov. För att nå en helt individualiserad utbildning finns det behov av att hitta skolformsöverskridande lösningar. Det är i dagsläget i det närmaste omöjligt när det gäller utbildning som ligger på eftergymnasialnivå. Att hitta nya former för utbildning i samverkan med exempelvis yrkeshögskola och universitet, utveckla möjligheter för validering mm är väsentligt för att möta denna utveckling.

17. Sammanfattande slutsatser och förslag till fortsatt arbete

Flera av de rapporter som denna kvalitetsredovisning hänvisat till, t ex SKL och McKinsey & co, betonar vikten av ett systematiskt kvalitetsarbete med analys och utvärdering av skolans resultat. I samband med att den nya skollagen införs upphör skolornas och skolhuvudmännens krav på att upprätta en årlig kvalitetsredovisning. Kvalitetsarbetet ska enligt skollagen härnäst vara systematiskt och dokumenterat.

Det pågår diskussioner i flera grupperingar i staden vad gäller hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas framöver. Det är av betydelse att ta fram verktyg för att verksamheterna ska kunna analysera resultat på flera nivåer. Det innebär att alla nivåer, från lärare till kommunledning, behöver stöd för att utveckla analyser och utvärderingar och utifrån resultatet analysera och planera verksamheten vidare.

Den kommunövergripande nivån hade nio områden att särskilt följa upp och arbeta vidare med i föregående års kvalitetsredovisning. Det återstår en hel del arbete vad gäller några områden som inte har blivit tillräckligt beaktade under 2010. Dessa områden kommer att föras över som förslag till fortsatt arbete för den kommunövergripande nivån att arbeta vidare med under 2011/2012.

Förslag på fortsatt arbete:

- Den kommunövergripande nivån behöver följa upp, analysera och stödja nämndernas fortsatta arbete med det systematiska kvalitetsarbetet inom utbildningsområdet.
- Den kommunövergripande nivån behöver arbeta mer systematiskt med att följa upp nämndernas strategier för att kompensera barn och elevers olika förutsättningar att nå goda utbildningsresultat genom att bland annat,
 - följa upp nämndernas arbete med nyanlända elever samt arbetet med modersmål i förskolan,
 - belysa förekomsten av särskilda undervisningsgrupper och andra särskiljande lösningar i stadens verksamheter,
 - följa upp resultatet av 2008 års omorganisering av särskolans verksamhet, då stadsdelsnämnderna tog över produktionsansvaret från SDN Högsbo för alla elever mottagna i särskolan,
 - stödja nämnderna i deras analysarbete genom att utveckla stadens elev- och betygsstatistik, för att på ett bättre sätt visa utveckling över tid samt resultat för olika elevgrupper.
- Den kommunövergripande nivån behöver djupare analysera vilka förutsättningar som ges för ledarskapet inom utbildningsområdet.
- Den kommunövergripande nivån behöver följa upp nämndernas arbete med att implementera; ny skollag, nya läroplaner, ny betygsskala, ny gymnasiereform samt lärarlegitimation.

- ➡ Den kommunövergripande nivån behöver också fortsättningsvis stödja samarbetet mellan berörda nämnder och förvaltningar vad gäller tillgång till plats i förskolan.